

vlaams
vredesinstituut

*Vlaamse buitenlandse handel
in producten voor tweërlei
gebruik 2011*

Rapport
mei 2012

Inhoudstafel

SYNTHESE	2
1 INLEIDING	4
2 VLAAMSE RAPPORTERINGSWIJZE OVER DE HANDEL IN PRODUCTEN VOOR TWEEËRLEI GEBRUIK ANNO 2011	7
3 INTRACOMMUNAUTAIRE OVERDRACHT	8
3.1 Uitgereikte vergunningen	8
3.2 Geweigerde vergunningsaanvragen	9
4 UITVOER VAN PRODUCTEN VOOR TWEEËRLEI GEBRUIK	10
4.1 Uitvoer naar landen waarvoor een CAV geldt	10
4.1.1 Uitgereikte vergunningen	10
4.1.2 Geweigerde vergunningsaanvragen	11
4.2 Uitvoer naar overige landen	12
4.2.1 Individuele vergunningen	12
4.2.2 Globale vergunningen	14
4.2.3 Aard en bestemming van de producten voor tweeërlei gebruik	17
4.3 Geweigerde vergunningsaanvragen	25
5 BEPERKENDE MAATREGELEN T.A.V. IRAN (EG 423/2007 EN EU 961/2010)	28
6 CONCLUSIES	32
EINDNOTEN	37

Synthese

Producten voor tweëerlei gebruik zijn niet speciaal voor militaire doeleinden ontwikkeld, maar kunnen eventueel wel een militaire toepassing hebben. De uitvoer van deze producten voor tweëerlei gebruik vanuit Vlaanderen is gereguleerd door de Europese verordening 428/2009. In dit rapport worden de vergunningen geanalyseerd die in 2011 door de Vlaamse overheid werden uitgereikt en geweigerd.

1. De aard van de procedures maakt het moeilijk om kenmerken en evoluties te herkennen

Het is erg moeilijk om kenmerken en evoluties op vlak van dual-use export te herkennen. Voor handel in dual-use producten binnen de EU en met landen die onder een communautaire algemene vergunning vallen (CAV), moet meestal geen vergunning worden aangevraagd. Anderzijds worden voor export naar de overige landen vaak globale vergunningen gebruikt. Daardoor kan een Vlaamse exporteur een aantal vooraf bepaalde producten uitvoeren naar de landen die zijn opgenomen in de vergunning. De gegevens van de globale vergunningen hebben betrekking op potentiële export i.p.v. op specifieke transacties. Dat zorgt ervoor dat het moeilijk is een omvattende analyse te maken van de Vlaamse dual-use export.

2. Het afgelopen jaar werden 138 individuele en 44 globale vergunningen uitgereikt

Intra-communautaire overdracht

De totale omvang van de overdracht van dual-use producten vanuit Vlaanderen naar EU-lidstaten is niet in te schatten op basis van de verleende vergunningen aangezien voor de overdracht van de meeste dual-use producten naar andere EU-lidstaten meestal geen vergunning vereist is (vrij verkeer van goederen). In 2011 reikte de Vlaamse overheid enkel 15 individuele vergunningen (55,6 miljoen euro) uit voor de export van nucleaire goederen (CAT0) en verrijkt lithium (CAT1), en één globale vergunning (10 miljoen euro) voor de export van materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1).

Export naar landen waarvoor een CAV geldt

Voor de export van dual-use producten naar Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Zwitserland, en de Verenigde Staten geldt voor de meeste producten een communautaire algemene uitvoervergunning (CAV) en moet geen Vlaamse exportvergunning worden aangevraagd. In 2011 werden 21 vergunningen (7,2 miljoen euro) uitgereikt voor de export van nucleaire goederen (CAT0), speciale materialen (CAT1) en producten voor materiaalbewerking (CAT2) naar deze zeven landen.

Export naar de overige landen

Voor export van dual-use producten die staan opgelijst in Verordening 428/2009 naar de overige landen werden in 2011 97 individuele en 43 globale vergunningen uitgereikt. De individuele vergunningen (149,6 miljoen euro) hebben vooral betrekking op de export van elektronica (CAT3),

producten voor ruimtevaart en voortstuwing (CAT9), en speciale materialen en aanverwante apparatuur (CAT1). Verder werden op basis van de catch-all clause van Verordening 428/2009 (artikel 4) het afgelopen jaar 4 vergunningen (322.578 euro), uitgereikt voor de export naar Iran. De 43 globale vergunningen die in 2011 werden uitgereikt in Vlaanderen hebben een gezamenlijke waarde van 471,8 miljoen euro.

Vergunningsplichtige export naar Iran op basis van de beperkende maatregelen

De afgelopen jaren werden verschillende beperkende maatregelen ingesteld ten aanzien van handel met Iran uit vrees dat het land kernwapens wil ontwikkelen. Deze beperkende maatregelen hebben ook betrekking op de export van dual-use producten. Op basis van Verordening 961/2010 is de directe en indirecte handel met Iran verboden voor alle dual-use producten en technologie die opgelijst staan in bijlage I van verordening 428/2009 (met uitzondering van CAT5) en wordt een vergunningsplicht ingesteld voor de producten en technologie die staan opgelijst in bijlage II en bijlage IV van verordening 961/2010. Op basis van deze verordening werd het afgelopen jaar bij meerdere exporten een vergunningsplicht ingeroepen door de Vlaamse overheid. Twee exporten werden in 2011 geweigerd. Eén export (van bepaalde types warmtewisselaars en ringvormige afdichtingen en pakkingen ter waarde van 122.397,65 euro) werd wel toegestaan.

3. Beperkt gamma van producten en beperkte groep van betrokken bedrijven

De vergunningen voor intracommunautaire overdracht en export hebben voor de meeste goederencategorieën betrekking op een eerder beperkt gamma van producten. Enkel bij de export van producten uit de goederencategorie 'speciale materialen en aanverwante apparatuur' (CAT1) merken we een bredere waaier aan producten. Gezien het eerder beperkte gamma van producten wordt de Vlaamse dual-use export waarschijnlijk gerealiseerd door een relatief beperkte groep van bedrijven. Ondanks de vaststelling van een zekere stabiliteit op vlak van dual-use export, wijzen de vergunningen voor de export van onbemande luchtvaarttuigen en verwante apparatuur en programmatuur in 2011 ook op de ontwikkeling van nieuwe dual-use activiteiten in Vlaanderen.

4. Toename in beperking van eindgebruikers bij globale vergunningen

Aangezien een Vlaamse exporteur met een globale vergunning in principe zijn producten kan uitvoeren naar alle bestemmingen in alle landen die zijn opgenomen in de vergunning (op voorwaarde dat de waarde van de export binnen de waarde van de vergunning blijft), ligt het risico op ongewenst eindgebruik bij globale vergunningen hoger dan bij individuele vergunningen. Met het oog op het vermijden van ongewenst eindgebruik legt de Vlaamse overheid bij een aantal globale vergunningen steeds vaker een beperking op m.b.t. de mogelijke eindgebruikers in deze bestemmingslanden. In 2011 werd bij 17 globale vergunningen een beperking m.b.t. eindgebruikers opgelegd.

5. Hoogste waarde van geweigerde vergunningen

In 2011 werden 10 vergunningen voor de export van producten voor tweëerlei gebruik geweigerd door de Vlaamse overheid. Het ging om export naar India en Iran. Met een gezamenlijke waarde van 904.162 euro is dit de hoogste waarde van geweigerde dual-use export sinds de start van de publicatie van de maandverslagen van de Dienst Controle Strategische Goederen in 2007.

1 Inleiding

Handel in wapens, militair materieel en goederen die gebruikt kunnen worden voor de aanmaak van massavernietigingswapens, wordt uit politieke en economische overwegingen niet gebannen, maar een controlesysteem met vergunningen laat toe rekening te houden met veiligheidsaspecten. Overheden doen aan risicobeheer door in hun vergunningsbeleid de opportuniteit van handelstransacties in deze strategisch belangrijke goederen te beoordelen aan de hand van internationaal overeengekomen richtlijnen. De Vlaamse overheid rapporteert over de uitoefening van haar bevoegdheid in deze aan het Vlaams Parlement.

Binnen de controle op strategische goederen is het onderscheid tussen enerzijds militair materieel en anderzijds producten voor tweeërlei gebruik belangrijk gezien het uiteenlopende regulerende kader. Het Vlaams Vredesinstituut analyseert de handel in deze twee soorten producten dan ook in twee aparte jaarrapporten. Voor een analyse van de Vlaamse buitenlandse handel in wapens en militair materieel, wordt verwezen naar het rapport 'Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2011'.¹ In voorliggend rapport vindt men een analyse van de toegekende en geweigerde vergunningen voor producten voor tweeërlei gebruik in 2011.

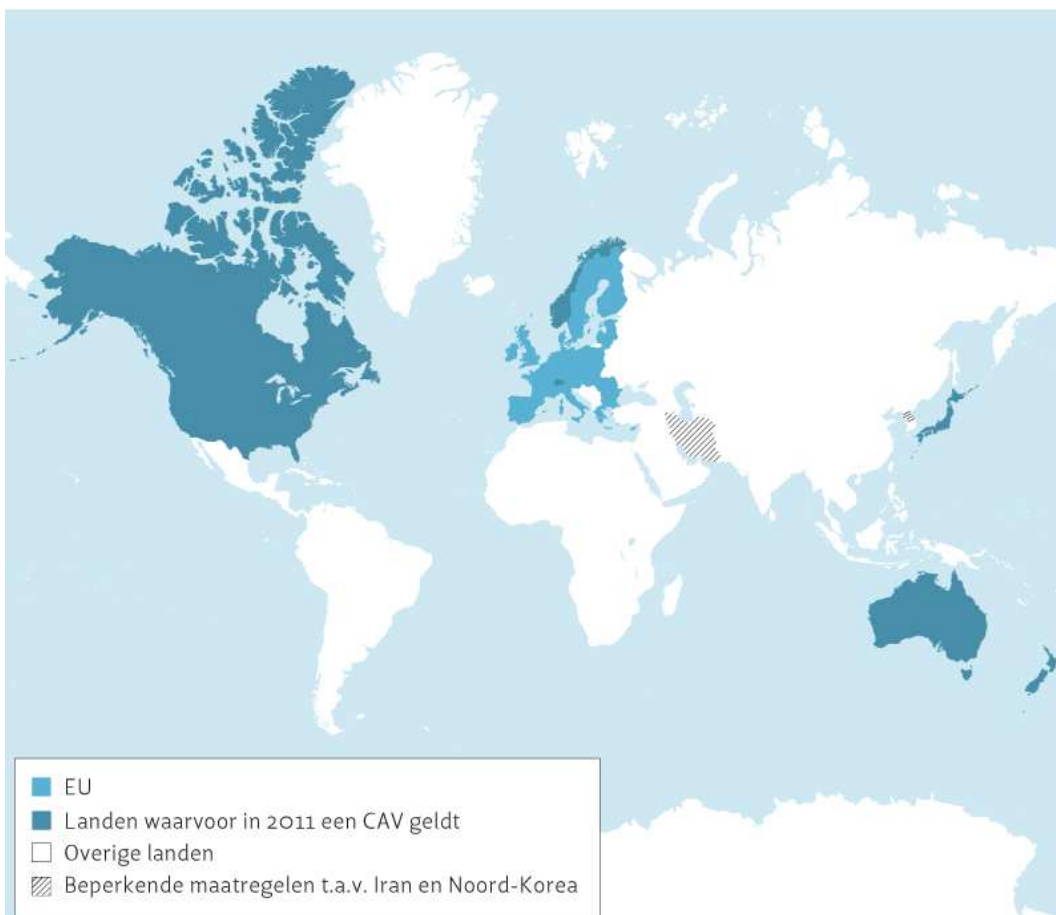
Producten voor tweeërlei gebruik, ook wel dual-use producten genoemd, zijn niet speciaal voor militaire doeleinden ontwikkeld, maar kunnen eventueel wel een militaire toepassing hebben. Uit veiligheidsoverwegingen wordt ook de handel in deze producten gecontroleerd, in het bijzonder om de ongewenste verspreiding van nucleaire, chemische en biologische wapens en aanverwante technologieën tegen te gaan.

Het Vlaams exportcontrolebeleid m.b.t. producten voor tweeërlei gebruik wordt grotendeels Europees bepaald en wordt gereguleerd door de Europese verordening 428/2009 van 5 mei 2009 (voordien werd dit gereguleerd door Verordening 1334/2000). Verordening 428/2009 is rechtstreeks van toepassing in de hele Europese Unie, als onderdeel van het gemeenschappelijk handelsbeleid. In de bijlage van deze verordening is een uitgebreide lijst opgenomen van vergunningsplichtige dual-use producten (bijlage I). Deze lijst is op haar beurt gebaseerd op de lijsten van de relevante internationale controleregimes (Wassenaar Arrangement, Missile Technology Regime, Nuclear Suppliers Group, Australia Group en de Chemical Weapons Convention). In deze – meer dan 200 pagina's tellende – lijst worden de vergunningsplichtige dual-use producten verdeeld in 10 hoofdcategorieën. Het betreft de categorieën nucleaire goederen (CAT0), speciale materialen en aanverwante apparatuur (CAT1), materiaalbewerking (CAT2), elektronica (CAT3), computers (CAT4), telecommunicatie en informatiebeveiliging (CAT5), sensoren en lasers (CAT6), navigatie en vliegtuigelektronica (CAT7), zeevaren en schepen (CAT8), en ruimtevaart en voortstuwing (CAT9).

In België is de bevoegdheid voor handel in producten voor tweeërlei gebruik samen met de bevoegdheid voor wapenhandel geregionaliseerd: de drie gewesten zijn sinds 2003 bevoegd voor het implementeren van de Europese verordeningen inzake dual-use producten. De procedure voor het behandelen van vergunningsaanvragen voor de handel in producten voor tweeërlei gebruik, verloopt in Vlaanderen op vrij gelijkaardige wijze met die voor vergunningsaanvragen voor wapenhandel, d.i. via de Dienst Controle Strategische Goederen en de bevoegde minister.

Aangezien binnen de Europese Unie vrij verkeer van goederen bestaat, dienen we een belangrijk onderscheid te maken tussen de overdracht van dual-use producten binnen de EU en de export van deze producten naar landen die geen deel uitmaken van de EU. Voor de overdracht van de meeste dual-use producten naar andere EU-lidstaten is, in tegenstelling tot voor militaire goederen, geen vergunning nodig. Een belangrijke groep van producten waarvoor toch een vergunning nodig is bij handel binnen de EU zijn onder meer nucleair gerelateerde producten.

Voor de uitvoer van producten voor tweëerlei gebruik naar landen buiten de EU geldt in elke lidstaat dat een vergunning moet worden aangevraagd bij de bevoegde diensten. Voor uitvoer van producten voor tweëerlei gebruik naar een beperkt aantal landen buiten de EU (Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Zwitserland, en de Verenigde Staten) geldt voor de meeste producten voor tweëerlei gebruik een communautaire algemene uitvoervergunning (CAV), wat concreet betekent dat voor die handel in de lidstaten geen vergunningen meer moeten worden aangevraagd. Voor export naar de overige landen buiten de EU was in 2011 in Vlaanderen steeds een individuele of een globale uitvoervergunning vereist. Dit zijn twee zeer verschillen de types van vergunningen. Individuele uitvoervergunningen hebben betrekking op een welbepaalde individuele transactie (de export van welbepaalde producten naar een welbepaalde bestemming). Met een globale vergunning daarentegen kan een Vlaamse exporteur een aantal vooraf bepaalde producten uitvoeren naar de landen die zijn opgenomen in de vergunning (binnen de waarde van de vergunning). De exporteur kan in principe zijn vergunde producten exporteren naar alle bestemmingen binnen de landen die opgelijst zijn in de globale vergunning. In sommige gevallen worden globale vergunningen uitgereikt voor een beperkt aantal eindgebruikers in de vooropgestelde landen van bestemming.

Verder heeft de Europese Unie bijkomende beperkende maatregelen opgelegd voor de export van een extra gamma van producten naar Iran uit vrees voor de vermeende ambities van het land om kernwapens te ontwikkelen (Verordeningen 423/2007 en 961/2010). Ook ten aanzien van Noord-Korea heeft de Europese Unie, in navolging van de resoluties van de Verenigde Naties, beperkende maatregelen opgelegd, waaronder een verbod op de export van goederen en technologie die zouden kunnen bijdragen tot de programma's m.b.t. massavernietigingswapens van het land (Verordeningen 329/2007, 117/2008, 389/2009, 689/2009, 1283/2009 en 567/2010)

In voorliggend rapport analyseren we de vergunningen die in 2011 werden uitgereikt en geweigerd voor de intracommunautaire overdracht en export van producten voor tweeeërlei gebruik. Deze analyses zijn gebaseerd op de gegevens uit de officiële verslagen die de Dienst Controle Strategische Goederen van het Vlaams Gewest op haar website publiceert.² Terwijl de wet van 1991 inzake wapenhandel³ de bevoegde overheid een rapportageplicht oplegt voor vergunningen die worden uitgereikt voor de buitenlandse handel in militair materieel, is dit voor de buitenlandse handel in producten voor tweeeërlei gebruik niet het geval. Toch is er sinds januari 2007 in de publieke ruimte informatie beschikbaar over de Vlaamse vergunningen voor de uitvoer en doorvoer van producten voor tweeeërlei gebruik. Elke maand publiceert de Dienst Controle Strategische Goederen een verslag met daarin een overzicht van de uitgereikte en geweigerde uitvoervergunningen voor deze producten voor die maand. Bij de gemaakte analyse in dit rapport is het belangrijk op te merken dat een groot deel van de handel in producten voor tweeeërlei gebruik vrij is (binnen de EU) of via een communautaire algemene vergunning loopt (met een aantal andere geïndustrialiseerde landen). Voor die handel worden geen vergunningen uitgereikt door de Vlaamse overheid, en wordt dus ook niet gerapporteerd in de genoemde maandverslagen. Deze transacties zijn dan ook niet opgenomen in de in dit rapport gepresenteerde analyses.

Voor we de vergunningen voor de intracommunautaire overdracht en export van dual-use producten analyseren, bespreken we eerst beknopt de huidige rapporteringsmethodologie van de Vlaamse overheid betreffende deze vergunningen.

2 Vlaamse rapporteringswijze over de handel in producten voor tweërlei gebruik anno 2011

Sinds januari 2007 zijn maandrapporten met een overzicht van de goedgekeurde en geweigerde licenties voor de definitieve uitvoer en doorvoer van producten voor tweërlei gebruik beschikbaar via de website van de Dienst Controle Strategische Goederen.

In de maandrapporten worden voor elke vergunningsaanvraag standaard de volgende kenmerken vermeld:

- type vergunning (individuele of globale vergunning)
- aard van de producten^I
- land(en) van bestemming^{II}
- land van eindgebruik (indien dit verschilt van het land van bestemming)
- waarde van de vergunningsaanvraag

In de maandrapporten wordt bovendien doorgaans voor verschillende vergunningen bijkomende informatie meegedeeld (bijvoorbeeld indien bij een globale vergunning een beperking op de eindgebruikers wordt opgelegd door de vergunningsverstreckende overheid). Het type eindgebruiker van de producten wordt, in tegenstelling tot de rapportage inzake de buitenlandse handel in militair materieel, echter niet meegedeeld in de periodieke dual-use verslagen.

---

^I Aard van de producten wordt beschreven aan de hand van de code voor de hoofdcategorie en de meer gedetailleerde subcategorie van de producten, gebaseerd op de Europese lijst van producten voor tweërlei gebruik (bijlage I van EG 428/2009). De producten en technologie die op deze lijst staan worden verdeeld over 10 hoofdcategorieën, met elk vijf subcategorieën (A: “Systemen, apparatuur en onderdelen”, B: “Test-, inspectie- en productieapparatuur”, C: “Materialen”, D: “Programmatuur”, E: “Technologie”). Binnen deze subcategorieën worden de producten en technologie nog verder onderscheiden.

^{II} In het verleden werd bij individuele doorvoervergunningen niet enkel het land van bestemming, maar ook het land van herkomst meegedeeld. In 2011 werden echter geen doorvoervergunningen uitgereikt door de Vlaamse overheid.

3 Intracommunautaire overdracht

In de Europese Unie bestaat er vrij verkeer van goederen. Dit principe geldt – mits een aantal uitzonderingen – ook voor intracommunautair handelsverkeer in producten voor tweërlei gebruik. Slechts in een beperkt aantal gevallen is voor de overdracht van deze producten tussen EU-lidstaten wel een vergunning vereist:

- Een eerste uitzondering betreft de uitvoer van dual-use producten uit bijlage IV van Verordening (EG) 428/2009 (waarin de meest gevoelige producten uit bijlage I worden hernomen). Voor deze producten geldt een strenger regime, en is ook voor intracommunautaire overdracht een vergunning vereist.¹ Het gaat vooral om nucleaire producten.
- Daarnaast *kan* een lidstaat, in sommige welomschreven gevallen, ook een vergunningplicht opleggen voor het overbrengen naar een andere lidstaat van dual-use producten die geen deel uitmaakt van bijlage IV.¹¹

Belangrijk om te benadrukken is dat handel binnen de Benelux op dit alles een uitzondering vormt. Hiervoor is nooit een vergunning vereist, ook niet voor producten die op de lijst uit bijlage IV staan.

3.1 Uitgereikte vergunningen

In 2011 reikte de Vlaamse overheid 16 vergunningen uit voor de overdracht van dual-use producten binnen de EU (zie tabel 1). Het betreft 15 individuele vergunningen en één globale vergunning. De meeste vergunningen hebben betrekking op de overdracht van nucleaire goederen (CAT0); vooral speciale splijtstoffen, maar ook onderdelen van kernreactoren en zirkoniummetaal en/of legeringen in de vorm van buizen. Deze overdracht vond plaats op basis van individuele vergunningen. Verder waren er ook een aantal vergunningen voor de overdracht van speciale materialen en aanverwante apparatuur (CAT1); meer bepaald materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (met een globale vergunning) en verrijkt lithium (met individuele vergunningen).

De totale waarde van de Vlaamse dual-use exportvergunningen voor EU-lidstaten bedraagt in 2011 65,6 miljoen euro, waarvan 10 miljoen euro op basis van de globale vergunning. Vooral Duitsland is op vlak van deze dual-use exportvergunningen een belangrijk bestemmingsland.

De totale waarde van de overdracht van dual-use producten vanuit Vlaanderen naar EU-lidstaten is echter beduidend groter dan 65,6 miljoen euro gezien de overdracht van de overgrote

---

¹ Voor producten uit deel I van Bijlage IV bestaat de mogelijkheid van een nationale algemene vergunning voor intracommunautair handelsverkeer. Voor producten uit deel II zijn nationale algemene vergunningen voor intracommunautair handelsverkeer niet mogelijk en dient men individuele vergunningen aan te vragen

¹¹ Dit kan indien aan de volgende voorwaarden cumulatief voldaan is:

- 1) de exporteur weet dat de eindbestemming van de producten buiten de Gemeenschap ligt
- 2) de uitvoer van producten naar die eindbestemming in de lidstaat waaruit de producten moeten worden uitgevoerd een vergunning vereist is op grond van artikel 3, 4 of 8 van verordening 428/2009, en deze export rechtstreeks vanaf zijn grondgebied, niet is toegestaan bij een algemene of globale vergunning.
- 3) de producten niet worden verwerkt of bewerkt in de zin van artikel 24 van het communautaire douanewetboek in de lidstaat waarnaar zij worden overgebracht.

meerderheid van dual-use producten – zoals opgelijst in de bijlage van Verordening (EG) 428/2009 – niet vergunningsplichtig is.

Tabel 1: Overzicht van vergunningen voor intracommunautaire overdracht van producten voor tweërlei gebruik, 2011

Aard producten	Aantal vergunningen	Bedrag vergunningen
Duitsland		
- Inwendige delen van kernreactoren (CAT 0 A001.h) ¹ en zirkoniummetaal en legeringen in vorm van buizen (CAT 0 A001.f)	1	6.450.665,00
- Speciale slijtstoffen (CAT0 C002)	3	48.016.630,00
- Verrijkt lithium (CAT 1 C233)	1	275,00
Finland		
- Speciale slijtstoffen (CAT0 C002)	1	1.040,00
Frankrijk		
- Speciale slijtstoffen (CAT0 C002)	3	2.040,00
- Verrijkt lithium (CAT 1 C233)	1	2.000,00
- Speciale slijtstoffen (CAT0 C002) en lithium (CAT 1 C233)	1	10.851,00
Griekenland		
- Speciale slijtstoffen (CAT0 C002)	1	520,00
Oostenrijk		
- Speciale slijtstoffen (CAT0 C002)	1	4.560
Roemenië		
- Speciaal ontworpen of vervaardigde uitrusting voor fabrieken, speciaal ontworpen voor de vervaardiging van slijtstofelementen voor kernreactoren (CAT0 B005)	1	969.961,00
Verenigd Koninkrijk		
- Speciaal ontworpen of vervaardigde uitrusting voor fabrieken, speciaal ontworpen voor de vervaardiging van slijtstofelementen voor kernreactoren (CAT0 B005)	1	146.000,00
Globale vergunning voor 24 EU-lidstaten		
- Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	1	10.000.000,00
Totaal	16	65.604.542,00

3.2 Geweigerde vergunningsaanvragen

Net zoals in de vorige jaren werd in 2011 geen enkele vergunningaanvraag voor intracommunautaire overdracht van producten voor tweërlei gebruik geweigerd.

¹ Voor volledige omschrijvingen en technische details van de producten die in deze en andere tabellen en tekst van voorliggend rapport worden vermeld, wordt aan de hand van de vermelde code verwezen naar de Europese lijst van dual-use producten zoals opgelijst in de bijlagen van Verordening 428/2009 van de Raad van 5 mei 2009 tot instelling van een communautaire regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweërlei gebruik te consulteren via <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:134:0001:0269:NL:PDF>

4 Uitvoer van producten voor tweërlei gebruik

In tegenstelling tot de handel tussen EU-lidstaten is de grensoverschrijdende handel in producten voor tweërlei gebruik naar landen buiten de Europese Unie wel vergunningsplichtig. Op basis van verordening 428/2009⁴ kunnen bedrijven in Europa voor de export naar zeven specifieke landen (Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Verenigde Staten en Zwitserland) voor de meeste dual-use producten¹ gebruik maken van een communautaire algemene uitvoervergunning (CAV).¹¹ Een belangrijke implicatie is dat exporteurs die hiervan gebruik maken geen specifieke vergunningen meer moeten aanvragen voor deze export, maar ze dienen de nationale autoriteiten wel uiterlijk 30 dagen na de datum waarop de eerste uitvoer heeft plaatsgevonden hiervan in kennis te stellen.¹¹¹ Gezien het belangrijk onderscheid tussen de export van dual-use producten naar landen waarvoor een CAV geldt en export naar de overige landen, analyseren we de uitgereikte en geweigerde vergunningen in dit hoofdstuk in twee aparte secties.

4.1 Uitvoer naar landen waarvoor een CAV geldt

Voor de export van de meeste dual-use producten naar Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Verenigde Staten en Zwitserland geldt een CAV en is op basis van de Europese regelgeving geen specifieke vergunningsaanvraag vereist. Voor de export van de overige producten naar deze landen dienen de exporteurs in het Vlaams Gewest individuele of globale uitvoervergunningen aan te vragen bij de Dienst Controle Strategische Goederen.

4.1.1 Uitgereikte vergunningen

In 2011 werden 21 vergunningen uitgereikt voor de export van dual-use producten naar de CAV-landen (zie tabel 2). Het zijn steeds individuele vergunningen. Het betreft de export van nucleaire goederen naar Australië, Japan, de Verenigde Staten en Zwitserland, de export van verrijkt lithium naar de Verenigde Staten, de export van intrinsiek geleidende materialen op basis van polythiofeen naar Japan en de Verenigde Staten, en de export van kleppen gemaakt van nikkel naar Zwitserland.

---

¹ Deze algemene communautaire uitvoervergunning geldt voor alle producten uit bijlage I van verordening 428/2009, met uitzondering van in deel 2 van bijlage II vernoemde producten (alle producten uit bijlage IV plus 12 bijkomende categorieën).

¹¹ Met betrekking tot de communautaire algemene uitvoervergunning zijn er twee belangrijke beperkingen. Ten eerste, mag een CAV niet worden gebruikt indien de exporteur ervan in kennis gesteld is door de bevoegde autoriteiten dat de producten geheel of gedeeltelijk bestemd kunnen zijn voor gebruik in verband met massavernietigingswapens, of voor militair eindgebruik in een land waarop een wapenembargo van kracht is. Ten tweede, mag een CAV niet worden gebruikt indien de betrokken producten worden uitgevoerd naar een douanevrije zone of een vrij entrepot gelegen in één van de voorgenoemde bestemmingslanden.

¹¹¹ Met de aanneming van Verordening 1232/2011 werden in november 2011 vijf bijkomende communautaire algemene vergunningen geïntroduceerd voor de export buiten de EU naar een aantal opgelijste landen van een aantal specifiek opgelijste producten. Aangezien deze Verordening pas in januari 2012 in werking treedt, heeft ze geen praktische gevolgen voor de in 2011 uitgereikte vergunningen.

Tabel 2: Overzicht van vergunningen voor export van producten voor tweërlei gebruik naar de CAV-landen, 2011

Aard producten	Aantal vergunningen	Bedrag vergunningen
Australië - Natuurlijk uraan of verarmd uraan of thorium (CAT0 C001) en speciale splijtstoffen (CAT0 C002)	1	1.040,00
Japan - Speciale splijtstoffen (CAT0 C002) - Natuurlijk uraan of verarmd uraan of thorium (CAT0 C001) en speciale splijtstoffen (CAT0 C002) - Intrinsiek geleidende materialen op basis van polythiofeen (CAT1 C001.c.3)	2 1 1	166.760,00 2.195,00 5.000.000,00
Verenigde Staten - Natuurlijk uraan of verarmd uraan of thorium (CAT0 C001) - Speciale splijtstoffen (CAT0 C002) - Natuurlijk uraan of verarmd uraan of thorium (CAT0 C001) en speciale splijtstoffen (CAT0 C002) - Intrinsiek geleidende materialen op basis van polythiofeen (CAT1 C001.c.3) - Verrijkt lithium (CAT1 C233)	2 6 3 1 1	1.420,00 18.340,00 3.870,00 2.000.000,00 1.500,00
Zwitserland - Natuurlijk uraan of verarmd uraan of thorium (CAT0 C001) - Speciale splijtstoffen (CAT0 C002) - Kleppen gemaakt van nikkel (CAT2 B350.g.4) (met Oekraïne als land van eindgebruik)	1 1 1	100,00 9.125,00 4.626,88
Totaal	21	7.208.976,88

De gezamenlijke waarde van deze individueel vergunde export bedraagt 7,2 miljoen euro in 2011. We dienen echter nogmaals te benadrukken dat deze cijfergegevens betrekking hebben op een beperkt gamma van dual-use producten gezien voor de meeste vergunningsplichtige producten een communautaire algemene uitvoervergunning geldt voor export naar de zeven reeds vernoemde CAV-landen. De totale omvang van de export van producten voor tweërlei gebruik vanuit Vlaanderen naar deze landen is op basis van de uitgereikte vergunningen niet in te schatten.

4.1.2 Geweigerde vergunningsaanvragen

Net zoals in de vorige jaren werd in 2011 geen enkele vergunningaanvraag voor de export van producten voor tweërlei gebruik naar 'bevriende landen' geweigerd door de Vlaamse overheid.

4.2 Uitvoer naar overige landen

In deze sectie analyseren we de vergunningen die in 2011 werden uitgereikt voor de export van producten voor tweëerlei gebruik naar niet-EU-lidstaten waarvoor geen CAV geldt. Voor export naar deze landen was de export van alle dual-use producten die worden opgelijst in bijlage I van Verordening 428/2009 in 2011 vergunningsplichtig. Bedrijven kunnen hiervoor individuele of globale vergunningen aanvragen bij de Dienst Controle Strategische Goederen van de Vlaamse overheid.

4.2.1 Individuele vergunningen

Individuele vergunningen worden aangevraagd voor een specifieke transactie, meer bepaald wanneer een bedrijf welbepaalde vergunningsplichtige producten wil uitvoeren naar één welbepaalde bestemming in één welbepaald land. Deze vergunningen zijn één jaar geldig en kunnen met één jaar worden verlengd. Na het gebruik van deze vergunning of het verstrijken van de geldigheidstermijn, dient de aanvrager de vergunning terug te sturen naar de bevoegde diensten van de Vlaamse overheid.

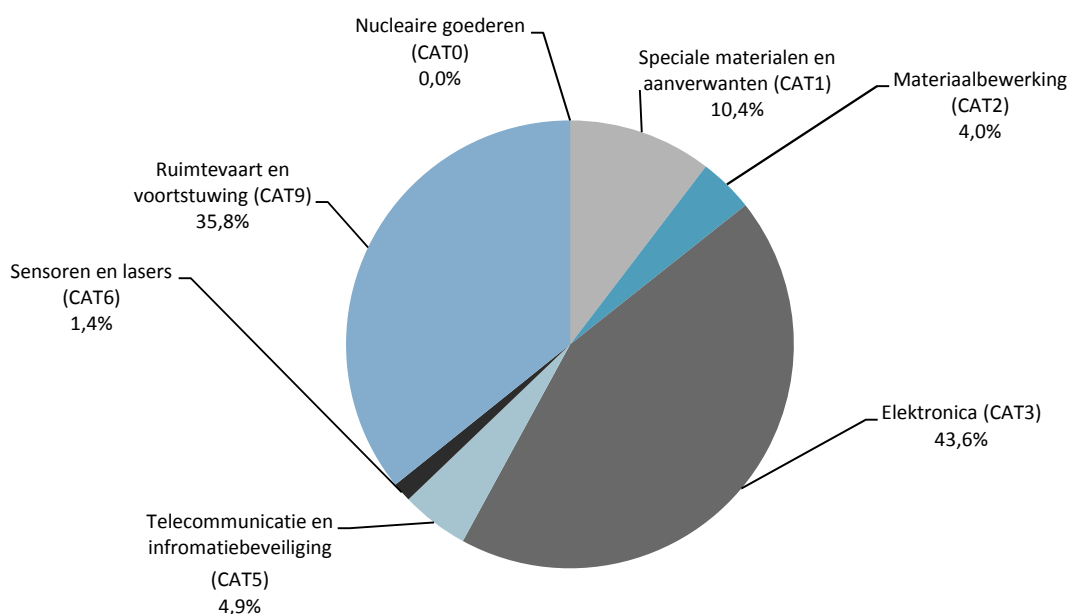
In 2011 reikte de Vlaamse overheid 97 individuele vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 149,6 miljoen euro, uit voor de export van producten voor tweëerlei gebruik naar niet-EU-lidstaten waarvoor geen communautaire algemene uitvoervergunningen kunnen worden gebruikt. Individuele vergunningen voor de export van dual-use producten hebben betrekking op slechts een beperkt aantal types van producten. Elektronica (CAT3) en producten voor ruimtevaart en voortstuwing (CAT9) staan samen in voor bijna 80% van de totale waarde van individuele dual-use vergunningen in Vlaanderen in 2011.

De individueel vergunde export van vergunningsplichtige elektronica (CAT3) bedraagt 65,2 miljoen euro. Dit komt, net als in 2010, neer op bijna de helft (44%) van de waarde van de individueel vergunde export van dual-use producten in Vlaanderen. In absolute termen is de waarde van deze vergunningen – gezien de sterke algemene stijging – meer dan verdrievoudigd. Vooral voor de export van deze technologie naar China en Singapore werden waardevolle vergunningen uitgereikt (60 miljoen). De overige individuele vergunningen hebben betrekking op de export van *resists*, elektronische onderdelen voor universele geïntegreerde schakelingen, radiofrequentie-signaaldetectoren, en technologie voor de ontwikkeling of productie van vergunningsplichtige elektronische apparatuur of materialen.

Individuele vergunningen voor de export van producten voor ruimtevaart en voortstuwing (CAT9) zijn niet talrijk, maar wel erg waardevol. De 7 uitgereikte vergunningen hebben een gezamenlijke waarde van 53,5 miljoen euro (wat neerkomt op 36% van de totale waarde van individuele dual-use export). Dit is beduidend meer dan in voorgaande jaren. Het betreft meer bepaald onbemande luchtvaarttuigen en aanverwante systemen, lanceerapparatuur en gebruiksprogrammatuur.

Een derde belangrijke groep van producten bij de individuele exportvergunningen naar de 'overige' landen betreft speciale materialen en aanverwante apparatuur (CAT1). Hiervoor werden vrij veel individuele vergunningen uitgereikt. De totale waarde van deze vergunningen bedraagt 15,5 miljoen euro. Het betreft vergunningen voor allerlei producten waaronder onder andere materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven, chemische stoffen geschikt voor het vervaardigen van giftige stoffen en voorlopers van giftige chemische stoffen.

Figuur 1: Waarde van individuele uitvoervergunningen voor dual-use producten naar 'overige' landen, per categorie, 2011

Naast de vergunningsplichtige items uit deze drie productcategorieën werden in 2011 – voor een eerder beperkte waarde – ook individuele vergunningen uitgereikt voor de export van producten voor informatiebeveiliging (CAT5 – 7,3 miljoen euro), sensoren en lasers (CAT6 – 2,1 miljoen euro), materiaalbewerking (CAT2 – 5,9 miljoen euro) en nucleaire goederen (CAT0 – 2.596 euro).

In 2011 is de individuele vergunde export van dual-use producten (zowel in aantal als in waarde) sterk gestegen ten opzichte van de voorgaande jaren (zie tabel 3). Deze stijging hoeft echter niet noodzakelijk te wijzen op een sterk toegenomen export van dual-use producten naar deze landen gezien een groot deel van deze producten ook op basis van globale vergunningen wordt geëxporteerd vanuit Vlaanderen (zie 4.2.2). De sterke en continue daling van de waarde van de individueel vergunde export tussen 2007 en 2010 die vorig jaar werd vastgesteld, was het gevolg van een verschuiving in het type vergunning dat gebruikt werd voor de export van “speciale materialen en aanverwante apparatuur” (CAT1). De sterke stijging in 2011 is hoofdzakelijk het gevolg van de toegenomen waarde van de individuele vergunningen voor de export vanuit Vlaanderen van vergunningsplichtige elektronica (CAT3) en producten voor ruimtevaart en voortstuwing (CAT9) (zie 4.2.3).

Tabel 3: Aantal en waarde van individuele vergunningen voor dual-use producten naar de 'overige' landen, 2007-2011

Jaar	Aantal vergunningen	Waarde vergunningen
2007	59	117.595.587,39
2008	67	73.942.527,88
2009	66	59.724.010,57
2010	87	42.715.346,71
2011	97	149.576.960,29

4.2.2 Globale vergunningen

In 2011 werden 43 globale vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 471,8 miljoen euro, uitgereikt door de Vlaamse overheid.¹ Daarmee ligt de waarde van deze vergunningen in dezelfde grootteorde als in 2010 (zie tabel 4).

Globale vergunningen hebben in tegenstelling tot individuele vergunningen geen betrekking op een welbepaalde individuele transactie, maar laten een Vlaamse exporteur toe om een aantal vooraf bepaalde producten uit te voeren naar alle landen die zijn opgenomen in de vergunning (binnen de waarde van de vergunning). In een aantal gevallen wordt wel een beperking opgelegd naar welke bestemmingen in deze landen mag worden geëxporteerd (zie 4.2.2.2), maar in principe kan de exporteur zijn vergunde producten exporteren naar alle bestemmingen binnen de landen die opgelijst zijn in de vergunning.

Tabel 4: Aantal en waarde van globale vergunningen voor dual-use producten naar de 'overige' landen, 2007-2011

Jaar	Aantal vergunningen	Waarde vergunningen
2007	30	1.149.438.187,73
2008	43	1.126.136.457,45
2009	32	1.282.416.642,38
2010	51	492.261.268,78
2011	43	471.766.566,00

Door de specifieke aard van de globale vergunningen is het – op basis van de huidige rapporteringmethodologie van de Vlaamse overheid – niet mogelijk om een inschatting te geven van de omvang van de daadwerkelijke export van dual-use producten met globale vergunningen. Terwijl de dual-use export vanuit Vlaanderen naar andere EU-lidstaten en naar bevriende landen wordt onderschat op basis van de uitgereikte individuele uitvoervergunningen (zie hoofdstuk 3 en 4.1), kunnen we vaststellen dat met een waarde van bijna 500 miljoen euro aan globale uitvoervergunningen de daadwerkelijke dual-use export vanuit Vlaanderen naar de 'overige' landen juist wordt overschat. Doordat de exporteur met een globale vergunning (binnen de waarde van de vergunning) onbeperkt kan uitvoeren naar alle landen die in de vergunning wordt vermeld, betreft het hier duidelijk maximumbedragen: Vlaamse bedrijven vragen globale exportlicenties aan voor hun producten voor een breed gamma aan potentiële klanten, waardoor de opgegeven waarde in

¹ Voor een goed begrip van deze analyse dient opgemerkt dat een verschil bestaat tussen het aantal globale vergunningen dat vermeld wordt in dit rapport en het aantal globale vergunningen dat vermeld wordt in de maandrapporten van de Dienst Controle Strategische Goederen. Een aantal grote bedrijven vragen soms meerdere identieke globale vergunningen aan om zo "over de nodige faciliteiten te beschikken bij de diverse douanekantoren en om gelijktijdig de vermelde producten te kunnen uitvoeren naar verschillende landen. De firma beoogt niet om producten voor het gezamenlijk bedrag van de ... vergunningen uit te voeren. Zij heeft echter meerdere licenties nodig om te voldoen aan de administratieve formaliteiten en voor de afhandeling van het economisch proces", aldus de maandrapporten. In de maandrapporten van de Dienst Controle Strategische Goederen worden deze identieke vergunningen opgeteld bij de overige vergunningen bij het opstellen van de maandelijkse totaalcijfers, waardoor het aantal en de waarde van de uitgereikte globale vergunningen kunstmatig hoog ligt. In de analysemethodologie bij het opstellen van voorliggend rapport, worden deze extra vergunningen niet als vergunningen maar als "kopijen" van eenzelfde vergunning beschouwd. Indien vijf identieke vergunningen worden aangevraagd door hetzelfde bedrijf, telt slechts één vergunning mee bij de totaalcijfers. De vier overige vergunningen worden in dit geval louter beschouwd als extra kopijen. Op deze manier is het mogelijk op meer realistische wijze de vergunningsplichtige handelstromen indirect te analyseren.

deze specifieke vergunningen een potentiële waarde betreft die beduidend hoger ligt dan de reële vergunningsplichtige export van deze bedrijven.

4.2.2.1 Globale vergunningen verschillen sterk in aantal mogelijke bestemmingslanden

Er bestaan grote verschillen in het aantal bestemmingslanden dat wordt opgegeven in de globale vergunningen. In 2011 werden bijvoorbeeld zowel drie globale vergunningen uitgereikt voor de potentiële export naar meer dan 70 bestemmingslanden als meerdere vergunningen voor slechts één of twee bestemmingslanden.

De voorgaande jaren werd vastgesteld dat een substantieel deel (37 à 48%) van de globale vergunningen betrekking had op export naar slechts één potentieel bestemmingsland. In 2011 hadden 12 van de 43 vergunningen één bestemmingsland (28%). Het gemiddeld aantal bestemmingslanden per globale vergunning ligt in 2011 op 16,8. Dit is beduidend meer dan in de voorgaande jaren (ongeveer 11,5 landen). Enerzijds worden er dus relatief vaker vergunningen aangevraagd voor export naar een grote groep landen. De eerder beperkte totale waarde van de globale vergunningen (zie tabel 4) wijst anderzijds mogelijk op een trend met betrekking tot het realistisch invullen van de waarde van de vergunningen door de Vlaamse bedrijven.

4.2.2.2 Toename in beperking op de eindgebruikers

Het risico op ongewenst eindgebruik van dual-use producten ligt hoger bij globale vergunningen dan bij individuele vergunningen: terwijl de individuele vergunning betrekking heeft op een specifieke transactie en de aanvrager de bestemming (en indien verschillend ook de eindgebruiker) van deze producten dient te vermelden, kan een Vlaamse exporteur met een globale vergunning dual-use producten exporteren naar in principe alle bestemmingen binnen de goedgekeurde bestemmingslanden. Om ongewenst eindgebruik zoveel mogelijk te vermijden heeft de Vlaamse overheid bij een aantal globale vergunningen een beperking opgelegd naar de mogelijke eindgebruikers in deze bestemmingslanden.

In 2011 legde de Vlaamse overheid bij 17 globale vergunningen een beperking van de eindgebruikers op. Dit komt neer op 40% van alle globale vergunningen. Dit is vaker dan in 2010 (35%) en in 2009 (19%). De Vlaamse overheid hanteert de praktijk om een beperking op te leggen op vlak van de eindgebruikers dus in toenemende mate. Over welke specifieke beperking het gaat, wordt doorgaans echter niet meegedeeld.

Onze analyses tonen aan dat deze beperkingen vooral bij een bepaald type van export worden opgelegd. De vergunningen waarin een beperking van de eindgebruikers werd opgelegd zijn opvallend gelijkaardig. Het betreft steeds producten die behoren tot de categorie van 'speciale materialen en aanverwante apparatuur' (vooral materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven^I, aromatische polyamidimiden en natriumcyanide) en de vergunningen hebben steeds betrekking op een beperkt aantal potentiële bestemmingslanden in een specifieke regio. Deze bestemmingslanden bevinden zich doorgaans in het Verre Oosten (materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven, aromatische polyamidimiden) of in Afrika (natriumcyanide^{II}). Beperkingen op vlak van eindgebruikers werden verder ook opgelegd bij globale vergunningen voor bepaalde types fluorkoolstoffen naar Israël en voor materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven naar Rusland en Turkije (zie tabel 5).

---

^I Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a) zijn opgenomen in Bijlage IV die de meest gevoelige dual-use producten oplijst.

^{II} Natriumcyanide is een erg giftige, kleurloze natriumzout dat onder andere gebruikt wordt in de mijnbouw, maar kan ook worden aangewend voor de aanmaak van chemische wapens (zoals bijvoorbeeld het Sarin-gas)

Tabel 5: Overzicht van globale vergunningen met een beperking op eindgebruikers, 2011

Aard van producten	Bedrag	Bestemmingsland(en)
Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	440.000,00	Hongkong, China en Taiwan
Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	150.000,00	Hongkong en China
Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	150.000,00	Hongkong en Japan
Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	150.000,00	Hongkong en China
Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	150.000,00	Hongkong en China
Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	150.000,00	Hongkong en China
Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	150.000,00	Hongkong, Singapore en Thailand
Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	150.000,00	Rusland en Turkije
Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	150.000,00	Rusland
Aromatische polyamidimiden (CAT1 C008.a.2)	554.205,00	China, Hongkong, Maleisië, Taiwan en Rusland
Aromatische polyamidimiden (CAT1 C008.a.2)	923.022,00	China, Hongkong, Maleisië, Taiwan
Natriumcyanide (CAT1 C350.45)	4.428.600,00	Ivoorkust
Natriumcyanide (CAT1 C350.45)	3.690.500,00	Burkina Faso en Eritrea
Natriumcyanide (CAT1 C350.45)	2.767.875,00	Democratische Republiek Congo
Natriumcyanide (CAT1 C350.45)	4.978.820,00	Guinee
Natriumcyanide (CAT1 C350.45)	2.512.224,00	Tanzania
Bepaalde types fluorkoolstoffen in koelvloeistoffen voor elektronische systemen (CAT1 C006.d.1.b en C006.d.1.c)	435.000,00	Israël

4.2.3 Aard en bestemming van de producten voor tweëerlei gebruik

In deze sectie overlopen we per goederencategorie uit bijlage I van Verordening 428/2009 de aard en de bestemming van de specifieke dual-use producten waarvoor in 2011 individuele en globale exportlicenties werden uitgereikt.

4.2.3.1 Nucleaire goederen (CAT0)

In 2011 werden 4 individuele vergunningen en 2 globale vergunningen uitgereikt voor de export van “nucleaire goederen” (CAT0) naar de ‘overige’ landen. De individuele vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 47.596 euro, hadden betrekking op:

- natuurlijk/verarmd uraan of thorium (C001) bestemd voor Brazilië (635 euro)
- deuterium/zwaar water¹ (C003) bestemd voor Jordanië (75,67 euro en 165,04 euro)
- een combinatie van natuurlijk/verarmd uraan of thorium (C001) en speciale splijtstoffen (C002) naar Taiwan en India

Vergeleken met voorgaande jaren is de waarde van de export van nucleaire goederen met individuele vergunningen sterk afgenomen.

Tabel 6: Aantal en waarde van individuele vergunningen voor nucleaire goederen (CAT0) naar de ‘overige’ landen, 2007-2011

Jaar	Aantal vergunningen	Waarde vergunningen
2007	4	1.515.827,00
2008	8	809.494,71
2009	7	433.227,60
2010	8	845.659,13
2011	5	47.595,71

De globale vergunningen had betrekking op de export van deuterium/zwaar water (C003) naar enerzijds Maleisië (45.000 euro) en anderzijds naar 14 potentiële bestemmingslanden (110.000 euro).¹¹ Er werd geen beperking opgelegd op vlak van mogelijke eindgebruikers. Gezien de nucleaire aard van de producten zijn globale vergunningen zonder beperkingen op eindgebruiker opmerkelijk, maar het zijn het geen alleenstaande gevallen: ook in 2007, 2008, 2009 en 2010 werden globale vergunningen zonder beperking op de eindgebruikers uitgereikt voor producten uit dezelfde goederencategorie en ongeveer dezelfde potentiële bestemmingslanden.

¹ Deuterium is een isotoop van waterstof van waterstof met een deutron als atoomkern. Zwaar water (deuteriumoxide) kan gebruikt worden in kerncentrales bij de splitsing van uranium, maar kan ook gebruikt worden voor de productie van waterstofbommen.

¹¹ Algerije, Brazilië, China, Hongkong, India, Marokko, Montenegro, Rusland, Servië, Singapore, Taiwan, Turkije, Zuid-Afrika en Zuid-Korea

4.2.3.2 Speciale materialen en aanverwante apparatuur (CAT1)

Traditioneel wordt in Vlaanderen de grootste groep dual-use vergunningen aangevraagd voor de export van producten uit de categorie "speciale materialen en aanverwante apparatuur" (CAT1). Sinds 2007 schommelt het aantal (individuele en globale) vergunningen voor deze producten jaarlijks tussen 46 en 50% van het totaal aantal uitgereikte vergunningen voor dual-use export naar de overige landen.

In 2011 werden 39 individuele vergunningen voor de export van speciale materialen en aanverwante apparatuur uitgereikt door de Vlaamse overheid. Deze vergunningen hebben een gezamenlijke waarde van 15,5 miljoen euro.

Het betreft vergunningen voor de export van:

- materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (C001.a) bestemd voor Turkije (3.255 euro, 1.929 euro en 1.249,18 euro) en India (2.027,40 en 1.228 euro)
- intrinsiek geleidende polymere materialen (C001.c.3) bestemd voor Zuid-Korea (1.438.624 euro) en Taiwan (800.000 euro)
- aromatische polyamidimiden (C008.a.2) bestemd voor China (6.500 euro) en India (6.000 euro)
- polymeren (C111.b.2) bestemd voor Hongkong (13.000 euro)
- fosforoxychloride (C350/2), fosfortrichloride (C350/7), thionylchloride (C350/9) en fosforpentachloride (C350/38) bestemd voor Hongkong (72,72 euro)
- aluminiumlegeringen (C202.a) bestemd voor India (1.142.080 euro)
- poreus nikkelmetaal (C240.b) bestemd voor Zuid-Afrika (2.684.000 euro)
- chemische stoffen geschikt voor het vervaardigen van toxische stoffen en chemische mengsels (C350), meer bepaald:
  - fosforoxychloride (C350/2) bestemd voor India (2x 900.000 euro)
  - thionylchloride (C350/9) en natriumsulfide (C350/50) bestemd voor Pakistan (respectievelijk 551,80 euro en 37,98 euro)
  - dimethylamine (C350/16), dimethylamine hydrochloride (C350/20) waterstoffluoride (C350/24) en natriumfluoride (C350/43) bestemd voor Jordanië (respectievelijk 27,69 euro, 22,17 euro, 24,57 euro en 17,94 euro)
  - diethylfosfiet (C350/19) bestemd voor Taiwan (12,29 euro)
  - waterstoffluoride (C350/24), kaliumcyanide (C350/40) en natriumfluoride (C350/43) bestemd voor Pakistan (295,65 euro)
  - natriumcyanide (C350/45) bestemd voor Burkina Faso (704.550 euro)
  - triethanolamine (C350/46) bestemd voor Algerije (40.000 euro en 23.883,20 euro), Kroatië (21.750 euro en 22.350 euro), Ghana (25.415 euro), Hongkong (45,98 euro) en Senegal (19.076 euro)
- marburgvirus (C351.d.11) bestemd voor Indonesië (920 euro)
- methyldiethanolamine (C450.b.8) bestemd voor Algerije (1.003.968 euro), Israël (67.100 euro), Kazachstan (100.000 euro), Nigeria (4.000.000 euro en 1.290.000 euro), Egypte (306.762 euro) en Taiwan (9,27 euro)
- metalen en verbindingen (C011), stuwstoffen en chemicaliën (C111), wolfram, molybdeen en legeringen daarvan (C117), chemische stoffen geschikt voor het vervaardigen van toxische stoffen en chemische mengsels (C350), humane pathogenen, zoönosen en toxinen (C351) en giftige chemische stoffen (C450) bestemd voor India (40.000 euro).

De 27 globale vergunningen die in 2011 werden uitgereikt, hebben een gezamenlijke waarde van 105 miljoen euro. In tegenstelling tot de overige goederencategorieën werd bij globale vergunningen voor de export van speciale materialen en aanverwante apparatuur in tweederde

van de vergunningen beperkingen opgelegd op vlak van de eindgebruikers (zie tabel 5). De globale vergunningen met beperking van eindgebruiker(s) hebben betrekking op export van:

- materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (C001.a) met per vergunning telkens 1 à 3 bestemmingslanden (China, Hongkong, Japan, Rusland, Singapore, Taiwan en Turkije); de gezamenlijke waarde van de 9 uitgereikte vergunningen bedraagt 1.640.000 euro.
- aromatische polyamidimiden (C008.a.2) met als potentiële bestemmingslanden China, Hongkong, Maleisië, Taiwan en Rusland (1.477.227 euro)
- natriumcyanide (C350/45) met als potentiële bestemmingslanden Burkina Faso, Democratische Republiek Congo, Eritrea, Guinea, Ivoorkust en Tanzania (10.886.975 euro)
- fluorkoolstoffen voor elektronische systemen (C006.d.1.b en C006.d.1.c) bestemd voor Israël (435.000 euro).

De overige globale vergunningen voor de export van speciale materialen hebben betrekking op:

- methyldiethanolamine (C450.b.8) voor 38 potentiële bestemmingslanden^I (9.100.000 euro)
- dimethylamine (C350/16) en dimethylamine hydrochloride (C350/20) naar 34 potentiële bestemmingslanden^{II} (12.000.000 en 7.800.000 euro)
- kaliumcyanide (C350/40) en natriumcyanide (C350/45) bestemd voor Turkije (2.851.750 euro)
- triethanolamine (C350/46) en methyldiethanolamine (C450.b.8) voor 7 potentiële bestemmingslanden^{III} (7.420.000 euro)
- fluorkoolstoffen voor elektronische systemen (C006.d.1.b en C006.d.1.c) met in totaal 10 potentiële Aziatische bestemmingslanden^{IV} (26.000.000 euro en 17.836.472 euro)
- metalen en verbindingen (C011), stuwstoffen en chemicaliën (C111), wolfram, molybdeen en legeringen daarvan (C117), chemische stoffen geschikt voor het vervaardigen van toxische stoffen en chemische mengsels (C350), humane pathogenen, zoönosen en toxinen (C351) en giftige chemische stoffen (C450) potentieel bestemd voor India (50.000 euro)
- metalen en verbindingen (C011), stuwstoffen en chemicaliën (C111), wolfram, molybdeen en legeringen daarvan (C117), hafnium (C231), chemische stoffen geschikt voor het vervaardigen van toxische stoffen en chemische mengsels (C350), humane pathogenen, zoönosen en toxinen (C351) en giftige chemische stoffen (C450) met 11 potentiële bestemmingslanden^V (50.000 euro)
- stuwstoffen en chemicaliën (C111), hafnium (C231), chemische stoffen geschikt voor het vervaardigen van toxische stoffen en chemische mengsels (C350) en humane pathogenen, zoönosen en toxinen (C351) potentieel bestemd voor Hongkong en Taiwan (45.000 euro).

4.2.3.3 *Materiaalbewerking (CAT2)*

In 2011 werden 15 vergunningen uitgereikt voor de export van producten voor “materiaalbewerking” (CAT2). Op één uitzondering na betreft het steeds individuele vergunningen.

---

^I Algerije, Amerikaanse Maagdeneilanden, Argentinië, Bolivia, Brazilië, Brunei, Chili, China, Colombia, Cuba, Ecuador, Filippijnen, India, Indonesië, Kazachstan, Koeweit, Maleisië, Mexico, Montenegro, Nederlandse Antillen, Oekraïne, Oman, Paraguay, Peru, Qatar, Rusland, Saoedi-Arabië, Servië, Singapore, Thailand, Trinidad & Tobago, Turkije, Uruguay, Venezuela, Verenigde Arabische Emiraten, Vietnam, Zuid-Afrika en Zuid-Korea

^{II} Argentinië, Bolivia, Brazilië, Chili, China, Colombia, Costa Rica, Cuba, Ecuador, Filippijnen, Guatemala, India, Indonesië, Israël, Maleisië, Marokko, Mexico, Montenegro, Nicaragua, Oekraïne, Paraguay, Rusland, Saoedi-Arabië, Servië, Singapore, Taiwan, Thailand, Tunesië, Turkije, Uruguay, Venezuela, Vietnam, Zuid-Afrika en Zuid-Korea

^{III} China, Kazachstan, Oekraïne, Qatar, Rusland, Saoedi-Arabië, Turkije

^{IV} China, Filippijnen, Hongkong, India, Indonesië, Maleisië, Taiwan, Thailand en Zuid-Korea

^V Algerije, Brazilië, China, Marokko, Montenegro, Rusland, Servië, Singapore, Turkije, Zuid-Afrika en Zuid-Korea

De 14 individuele vergunningen hadden een gezamenlijke waarde van 1,9 miljoen euro. Het betreft meer bepaald de export van:

- coördinatenmeetmachines (B006.a) bestemd voor China (61.715 euro)
- isostatische persen (B104) bestemd voor Bahrein (4 miljoen euro)
- isostatische persen (B204) bestemd voor Thailand (620.000 euro)
- isostatische persen (B204.a) bestemd voor China (310.000 euro) en voor Rusland (399.000 euro en 435.000 euro)
- kleppen van legeringen van nikkel en chroom (B350.g.1) bestemd voor Marokko (3.836,45 euro)
- fluorpolymeren kleppen (B350.g.2) bestemd voor Indonesië (2.342 euro en 10.303,56 euro) en voor Rusland (2.432,62 euro en 10.472,08 euro)
- fluorpolymeren pompen (B350.i.4) bestemd voor Maleisië (8.250 euro)
- beproevingsapparatuur (B116) en bijhorende programmatuur (D101) bestemd voor Israël (28.930,40 euro) en voor Zuid-Afrika (16.178,50 euro).

De globale vergunning betreft de export van onderdelen van chemische productieapparatuur – meer bepaald specifieke distillatie- en/of absorptiekolommen (B350.e)– naar 21 potentiële bestemmingslanden (waaronder Albanië, Jordanië, Oekraïne en Saoedi-Arabië)¹. Deze vergunning heeft een waarde van 5 miljoen euro. Er werd geen beperking op de eindgebruikers opgelegd door de Vlaamse overheid. Ook in 2009 en 2010 werd voor deze producten een globale exportvergunning ter waarde van 5 miljoen euro aangevraagd; deze vergunningen hadden toen wel betrekking meer bestemmingslanden. Vergeleken met 2010 waren onder andere Libië, Egypte, Oman en Turkije bijvoorbeeld niet langer opgenomen als bestemmingsland in de globale vergunning uit 2011.

4.2.3.4 Elektronica (CAT 3)

In 2011 werden 8 individuele vergunningen uitgereikt voor de export van vergunningsplichtige dual-use elektronica (CAT3). Deze vergunningen hadden een gezamenlijke waarde van 65,2 miljoen euro. Hiermee stond elektronica in voor bijna de helft van de totale waarde van de individueel vergunde dual-use export in 2011 (zie 4.2.1). Het betreft meer bepaald vergunningen voor de export van:

- geïntegreerde schakelingen (A001.a.10) bestemd voor Algerije (50.000 euro)
- dynamische signaalanalyzers (A.002.c.3) bestemd voor Tunesië (42.500 euro)
- hetero-epitaxiale materialen (C001.d) bestemd voor Zuid-Korea (500.000 euro)
- positieve *resists* voor halfgeleiderlithografie (C002.a) bestemd voor Israël (150.975 euro en 4.026.000 euro)
- *resists* (C002.d) bestemd voor Israël (928.818,33 euro)
- organische verbindingen (C003.b) bestemd voor Rusland (9.980 euro)
- technologie voor de ontwikkeling of productie van vergunningsplichtige elektronica (E001) bestemd voor China (22 miljoen euro) en voor Singapore (38 miljoen euro).

Een aantal van deze vergunningen komen met een gelijkaardige waarde elk jaar voor in de cijfers van de Vlaamse overheid. De hoge waarde van de individueel vergunde export van technologie bestemd voor China en Singapore is echter nieuw.

---

¹ Albanië, Bosnië-Herzegovina, Brunei, IJsland, Indonesië, Jordanië, Koeweit, Macedonië, Marokko, Montenegro, Nieuw-Caledonië, Oekraïne, Qatar, Rusland, Saoedi-Arabië, Singapore, Taiwan, Turkije, Vietnam, Zuid-Afrika en Zuid-Korea.

Naast de individuele vergunningen werden ook 3 globale vergunningen uitgereikt voor de export van vergunningsplichtige elektronica. Er werden geen beperkingen opgelegd op vlak van eindgebruikers. Deze vergunningen hadden een gezamenlijke waarde van 10,7 miljoen euro en hebben betrekking op de export van:

- Hetero-epitaxiale materialen bestaande uit een "substraat" met verscheidene gestapelde epitaxiaal gegroeidelagen van III/V gallium- of indium-verbindingen (C001.d) bestemd voor Zuid-Korea (500.000 euro)
- positieve *resists* voor halfgeleiderlithografie (C002.a) naar China, Maleisië, Singapore en Taiwan (201.300 euro)
- geïntegreerde schakelingen (A001.a.10) en verwante technologie (E001) naar 28 potentiële bestemmingslanden¹ (10 miljoen euro).

4.2.3.5 Computers (CAT4)

Voor dual-use producten die behoren tot de categorie "computers" (CAT4) werden, net als in de voorgaande jaren, geen vergunningen uitgereikt in Vlaanderen. Onder deze categorie van dual-use producten vallen onder andere verschillende zeer specifieke computers en aanverwante programmatuur en technologie.

4.2.3.6 Telecommunicatie en informatiebeveiliging (CAT 5)

Producten uit de vergunningsplichtige goederencategorie "telecommunicatie en informatiebeveiliging" (CAT5) worden in de bijlage van 428/2009 onderverdeeld in twee groepen: de producten voor telecommunicatie (deel 1) en de producten voor informatiebeveiliging (deel 2). De vergunningen die in Vlaanderen werden uitgereikt in 2011 hebben – zoals in de voorgaande jaren – enkel betrekking op producten voor informatiebeveiliging. In totaal werden het afgelopen jaar 8 individuele en 3 globale vergunningen uitgereikt voor de export van producten uit deze goederencategorie.

De 8 individuele vergunningen hebben een gezamenlijke waarde van 7,3 miljoen euro en hebben betrekking op:

- symmetrische algoritmen voor cryptografische systemen (A002.a.1.a) bestemd voor Ghana (1,5 miljoen euro), Hongkong (met eindgebruik in China) (12.481,40 euro), Irak (4.314.146, 19 euro) en Pakistan (12.463 euro, 3.564 euro en 274.237 euro)
- specifieke programmatuur voor informatiebeveiligingssystemen (D002.c.1.a) bestemd voor Pakistan (1.496,40 euro)
- combinatie van symmetrische algoritmen voor cryptografische systemen (A002.a.1.a) en specifieke programmatuur voor informatiebeveiligingssystemen (D002.c.1) bestemd voor Rusland (1,2 miljoen euro).

De 3 globale vergunningen die in 2011 werden uitgereikt voor de export van producten voor informatiebeveiliging hebben een gezamenlijke waarde van iets meer dan 20 miljoen euro. Dit is een beduidend lagere waarde dan in voorgaande jaren. In 2010 hadden de 12 globale vergunningen voor deze producten een gezamenlijke waarde van 323,1 miljoen euro.¹¹

---

¹ Algerije, Argentinië, Brazilië, China, Colombia, Costa Rica, Egypte, Filippijnen, Hongkong, India, Indonesië, Koeweit, Kroatië, Maleisië, Mexico, Oekraïne, Peru, Rusland, Saoedi-Arabië, Servië, Singapore, Taiwan, Tunesië, Turkije, Uruguay, Venezuela, Zuid-Afrika en Zuid-Korea

¹¹ In 2007, 2008 en 2009 hadden de globale vergunningen een waarde van respectievelijk 480 miljoen euro, 414,4 miljoen euro en 540 miljoen euro

De vier globale vergunningen uit 2011 hebben betrekking op de export van:

- symmetrische algoritmen voor cryptografische systemen (A002.a.1.a) en bijhorende specifieke programmatuur (D002.c.1) voor potentiële bestemmingen in 72 bestemmingslanden^I waaronder China, en Libië (10 miljoen euro) en 6 bestemmingslanden^{II} waaronder Kazachstan, Oekraïne en Maleisië (10 miljoen euro)
- programmatuur voor informatiebeveiliging (D002.c.1) naar 15 potentiële bestemmingslanden^{III}, waaronder Georgië, Rusland en Zuid-Afrika (15.000 euro).

In 2010 werd bij vier globale vergunningen een beperking opgelegd op vlak van eindgebruikers. Het betrof vergunningen voor producten en programmatuur voor informatiebeveiliging met als potentiële bestemmingslanden Algerije, Belize, Botswana, Burkina Faso, Egypte, Indonesië, Ivoorkust, Jemen, Libanon, Pakistan en Vietnam. In 2011 werd geen enkele beperking op vlak van eindgebruikers opgelegd bij de globale vergunningen voor de export van gelijkaardige producten en programmatuur (nochtans werden ook globale vergunningen uitgereikt voor export naar Algerije, Indonesië, Libanon en Vietnam).

4.2.3.7 Sensoren en lasers (CAT6)

In 2011 werden 17 individuele vergunningen uitgereikt voor de export van producten uit de goederen categorie “sensoren en lasers” (CAT6). Deze individuele vergunningen hebben een gezamenlijke waarde van 2,1 miljoen euro en hebben vooral betrekking op de export van *focal plane arrays* (een bepaald type van ontvangers die gebruikt worden voor warmtebeeldcamera’s) en beeldcamera’s met deze producten. In 2011 werden individuele vergunningen uitgereikt voor:

- *focal plane arrays* (A002.a.1.d) bestemd voor Singapore maar met eindgebruik in de DRC (436.150 euro en 308.660 euro)
- *focal plane arrays* (A002.a.1.d) bestemd voor Hongkong maar met eindgebruik in China (35.000 euro)
- beeldcamera’s met *focal plane arrays* (A003.b.4.a) bestemd voor China (56.000 euro), Turkije (26.966 euro) en Brazilië (34.221 euro)
- beeldcamera’s met *focal plane arrays* (A003.b.4.a) bestemd voor Hongkong maar met eindgebruik in China (22.000 euro, 63.000 euro, 42.500 euro en 22.000 euro)
- beeldcamera’s met *focal plane arrays* (A003.b.4.b) bestemd voor Wit-Rusland (5.800 euro), Chili (10.794,71 euro), Peru (2.985,28 euro) en Mexico (9.916,71 euro)
- lasers (A005.a.6.b) bestemd voor India (270.000 euro en 108.000 euro)
- *focal plane arrays* (A002.a.1.d) en verwante productietechnologie (E002) bestemd voor Thailand (335.500 euro)

Naast de individuele vergunningen werden voor dezelfde producten ook een aantal globale vergunningen uitgereikt. Het betreft vergunningen voor de export van:

---

^I Albanië, Algerije, Andorra, Argentinië, Bahrein, Bangladesh, Bolivië, Bosnië-Herzegovina, Brazilië, Brunei, Cambodja, Chili, China, Colombia, Costa Rica, Cuba, Dominicaanse Republiek, Ecuador, Egypte, El Salvador, Faeröer, Filipijnen, Georgië, Guatemala, Guyana, Hongkong, IJsland, India, Indonesië, Jamaica, Jordanië, Kazakstan, Kirgizië, Koeweit, Kroatië, Libanon, Libië, Liechtenstein, Macedonië, Maldiven, Maleisië, Marokko, Mexico, Monaco, Montenegro, Nicaragua, Nieuw-Caledonië, Oekraïne, Oman, Panama, Papoea-Nieuw-Guinea, Peru, Qatar, Rusland, Saoedi-Arabië, Senegal, Servië, Singapore, Sri Lanka, Suriname, Taiwan, Thailand, Togo, Tunesië, Turkije, Uruguay, Venezuela, Verenigde Arabische Emiraten, Vietnam, Zambia, Zuid-Afrika en Zuid-Korea

^{II} Hongkong, Kazachstan, Maleisië, Oekraïne, Rusland en Vietnam

^{III} Argentinië, Brazilië, Georgië, Hongkong, IJsland, Kroatië, Macedonië, Mexico, Oekraïne, Rusland, Singapore, Taiwan, Turkije, Zuid-Afrika en Zuid-Korea

- *focal plane arrays* (A002.a.1.d) naar 7, 69 en 78 potentiële bestemmingslanden wereldwijd^I
- beeldcamera's met *focal plane arrays* (A003.b.4.a en A003.b.4.b) naar 69 en 78 bestemmingslanden wereldwijd^{II}
- *focal plane arrays* (A002.a.3.d.1, A002.a.3.d.2.a en A002.a.3.c), en beeldcamera's met *focal plane arrays* (A003.b.4.a) naar 21 bestemmingslanden^{III}, voornamelijk in Latijns-Amerika

Er werden in deze globale vergunningen geen beperkingen op vlak van eindgebruikers opgelegd door de Vlaamse overheid.

De globale vergunningen hebben dus, net als de individuele vergunningen, betrekking op *focal plane arrays* en beeldcamera's. De hoge waarde van de globale vergunningen (178,3 miljoen euro) is opvallend aangezien globale vergunningen voor deze types van dual-use producten de afgelopen jaren niet zo vaak werden aangevraagd. Het lijkt erop dat het betrokken Vlaams bedrijf dat deze producten exporteert hiervoor in toenemende mate globale vergunningen aanvraagt. Eenzelfde tendens van verschuiving van individueel naar globaal vergunde export stelden we in 2010 ook al vast bij de export van producten uit de goederencategorie "speciale materialen en aanverwante apparatuur" (CAT1).

4.2.3.8 Navigatie en vliegtuigelektronica (CAT7)

Vergunningen voor dual-use producten die behoren tot de categorie "navigatie en vliegtuigelektronica" (CAT7) komen slechts in beperkte mate voor in Vlaanderen. In 2011 werden geen vergunningen uitgereikt in Vlaanderen voor deze dual-use producten. Onder deze categorie van producten valt bijvoorbeeld ontvangstapparatuur voor wereldwijde satellietnavigatiesystemen en/of bijhorende onderdelen.

4.2.3.9 Zeewezen en schepen (CAT8)

Voor dual-use producten die behoren tot de categorie "zeewezen en schepen" (CAT8) werden, net als in de voorgaande jaren, geen vergunningen uitgereikt in Vlaanderen. Onder deze categorie van dual-use producten vallen bijvoorbeeld verschillende types van onderwatervoertuigen en verwante apparatuur en onderdelen.

4.2.3.10 Ruimtevaart en voortstuwing (CAT9)

Voor de export van vergunningsplichtige producten en technologie voor "ruimtevaart en voortstuwing" (CAT9) werden in 2011 8 vergunningen uitgereikt. Dit is opvallend gezien in de

^I In totaal kunnen op basis van deze drie vergunningen dit type van *focal plane arrays* worden geëxporteerd naar alle bestemmingen in 81 potentiële bestemmingslanden (Albanië, Algerije, Andorra, Angola, Argentinië, Armenië, Azerbeidzjan, Bahrein, Benin, Bosnië-Herzegovina, Botswana, Bouvet, Brazilië, Burkina Faso, Centraal-Afrikaanse Republiek, Comoren, Djibouti, Egypte, Equatoriaal-Guinea, Ethiopië, Faeröer, Gabon, Gambia, Georgië, Ghana, Gibraltar, Groenland, Guinee-Bissau, IJsland, Israël, Kaapverdië, Kameroen, Kazakstan, Kenia, Kirgizië, Koeweit, Kroatië, Lesotho, Letland, Liechtenstein, Macedonië, Madagaskar, Malawi, Mali, Marokko, Mauritanië, Mauritius, Mayotte, Moldavië, Monaco, Montenegro, Mozambique, Namibië, Niger, Oekraïne, Oezbekistan, Oman, Pakistan, Qatar, Republiek Congo, Rusland, Sao Tomé E Principe, Saoedi-Arabië, San Marino, Senegal, Servië, Seychellen, Spitsbergen en Jan Mayen, Swaziland, Tadzjikistan, Tanzania, Togo, Tsjaad, Tunesië, Turkije, Turkmenistan, Vaticaanstad, Verenigde Arabische Emiraten, Westelijke Sahara, Wit-Rusland, Zambia, Zuid-Afrika en Zuid-Korea)

^{II} In totaal kunnen op basis van deze twee vergunningen dit type van beeldcamera's worden geëxporteerd naar alle bestemmingen in 78 potentiële bestemmingslanden (Albanië, Algerije, Andorra, Angola, Armenië, Azerbeidzjan, Bahrein, Benin, Bosnië-Herzegovina, Botswana, Bouvet, Burkina Faso, Centraal-Afrikaanse Republiek, Comoren, Djibouti, Egypte, Equatoriaal-Guinea, Ethiopië, Faeröer, Gabon, Gambia, Georgië, Ghana, Gibraltar, Groenland, Guinee-Bissau, IJsland, Israël, Kaapverdië, Kameroen, Kazakstan, Kenia, Kirgizië, Koeweit, Kroatië, Lesotho, Letland, Liechtenstein, Macedonië, Madagaskar, Malawi, Mali, Marokko, Mauritanië, Mauritius, Mayotte, Moldavië, Monaco, Montenegro, Mozambique, Namibië, Niger, Oekraïne, Oezbekistan, Oman, Pakistan, Qatar, Republiek Congo, Rusland, Sao Tomé E Principe, Saoedi-Arabië, San Marino, Senegal, Servië, Seychellen, Spitsbergen en Jan Mayen Swaziland, , Tadzjikistan, Tanzania, Togo, Tsjaad, Tunesië, Turkije, Turkmenistan, Vaticaanstad, Verenigde Arabische Emiraten, Westelijke Sahara, Wit-Rusland, Zambia en Zuid-Afrika)

^{III} Argentinië, Bolivia, Brazilië, Chili, Colombia, Cuba, Ecuador, India, Mexico, Nicaragua, Oekraïne, Panama, Paraguay, Peru, Rusland, Singapore, Taiwan, Turkije, Uruguay, Zuid-Afrika en Zuid-Korea

periode sinds 2007 slechts eenmaal een vergunning werd aangevraagd voor producten uit deze goederencategorie. Het ging toen (in 2007) om een individuele vergunning voor de export van een ruimtelanceervoertuig ter waarde 10,9 miljoen euro naar Rusland. De vergunningen in 2011 hebben echter betrekking op andere producten en wijzen dus mogelijk op nieuwe activiteiten van een Vlaams bedrijf.

In totaal werden zes individuele vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 53,5 miljoen euro, uitgereikt voor de export van onbemande luchtvaartuigen (en/of aanverwante systemen, apparatuur en onderdelen) (A012), lanceerinrichtingen (A115.a) en programmatuur voor gebruik van deze producten (D004.e) bestemd voor Maleisië (131.940 euro), China (50.174.200 euro en 96.874 euro), Chili (43.980 euro), Ghana (164.520 euro) en Zuid-Afrika (2.872.400 euro). Verder werd ook een individuele vergunning uitgereikt voor de export van lanceerinrichtingen (A115.a) en programmatuur voor gebruik van onbemande luchtvaartuigen (D004.e) bestemd voor Chili (24.050 euro).

De globale vergunning die in 2011 werd uitgereikt, heeft een waarde van 152,5 miljoen euro en heeft betrekking op de export van onbemande luchtvaartuigen, aanverwante systemen, apparatuur en onderdelen (A012), lanceerinrichtingen (A115.a) en programmatuur voor gebruik van deze producten naar 3 potentiële Zuid-Amerikaanse bestemmingslanden (Brazilië, Chili en Peru).

1.1.1.1 Vergunningen op basis van de catch-all clause van Verordening 428/2009

Naast de uitvoer van producten die zijn opgelijst in bijlage I van EG 428/2009, is ook een *catch-all* clause opgenomen in artikel 4 van deze verordening. In drie welomschreven situaties is ook voor de uitvoer van 'vrije' producten een vergunning vereist, namelijk:

- indien de exporteur door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waar hij is gevestigd, is meegedeeld dat de producten in kwestie geheel of gedeeltelijk bestemd zijn of kunnen zijn voor gebruik in verband met de ontwikkeling, de productie, de behandeling, de bediening, het onderhoud, de opslag, de opsporing, de herkenning of de verspreiding van chemische, biologische of nucleaire wapens of andere nucleaire explosiemiddelen, of voor de ontwikkeling, de productie, het onderhoud of de opslag van raketten die dergelijke wapens naar hun doel kunnen voeren (artikel 4.1)
- indien op het kopende land of het land van bestemming een wapenembargo rust waartoe besloten is in een door de Raad aangenomen gemeenschappelijk standpunt of gemeenschappelijk optreden of een besluit van de OVSE, dan wel een wapenembargo uithoofde van een bindende resolutie van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, en indien de exporteur door de in lid 1 bedoelde autoriteiten is meegedeeld dat de producten geheel of gedeeltelijk bestemd zijn of kunnen zijn voor militair eindgebruik (artikel 4.2)
- indien de exporteur door de in lid 1 bedoelde autoriteiten is meegedeeld dat de betrokken producten geheel of gedeeltelijk bestemd zijn of kunnen zijn om te worden gebruikt als onderdelen of componenten van militaire producten die op de nationale militaire lijst voorkomen en die vanaf het grondgebied van die lidstaat zijn uitgevoerd zonder vergunning of met schending van de in de nationale wetgeving van die lidstaat voorgeschreven vergunning (artikel 4.3)

In 2011 reikte de Vlaamse overheid vier individuele vergunningen uit voor transacties die vergunningsplichtig waren op basis van de *catch-all* clause uit Verordening 428/2009. Het gaat

om 4 vergunningen voor export naar Iran met een gezamenlijke waarde van 322.578 euro.¹ Over welke producten het specifiek gaat wordt niet meegedeeld in het betreffende verslag van de Vlaamse overheid.

4.3 Geweigerde vergunningsaanvragen

In 2011 werden 10 aanvragen voor de export van dual-use producten geweigerd door de Vlaamse overheid. Deze vergunningsaanvragen hebben een gezamenlijke waarde van 904.162,40 euro. Dit is de hoogste waarde van geweigerde vergunningen sinds deze gegevens publiek worden gemaakt.

Tabel 7: Overzicht van aantal en waarde van geweigerde uitvoervergunningen voor producten voor tweërlei gebruik, 2007-2011

Jaar	Aantal geweigerde vergunningen	Waarde van geweigerde vergunningen
2007	4	504.306,00
2008	2	702.007,90
2009	3	557.321,24
2010	9	607.009,14
2011	10	904.162,40

Tabel 8: Overzicht van de geweigerde uitvoervergunningen voor producten voor tweërlei gebruik, 2011

Land van bestemming	Aard producten	Bedrag
V.A.E. (eindgebruiker in Iran)	Catch-all (Verordening 428/2009)	113.505,00
Iran	Catch-all (Verordening 428/2009)	2.380,00
Iran	Catch-all (Verordening 428/2009)	7.204,40
Iran	Bepaalde warmtewisselaars of condensoren met warmte-uitwisseloppervlak (Verordening 961/2010, Bijlage IV, A2.009)	145.294,70
Iran	Cold box en coldbox-uitrusting niet gespecificeerd in 2A1 (Verordening 961/2010, Bijlage VI., 2.A.3)	35.524,20
India	Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	150.000,00
India	Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	75.000,00
India	Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	75.000,00
India	Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	254,10
India	Isostatische persen (CAT2 B204)	300.000,00

¹ In 2011 werden ook drie exporten naar Iran geweigerd op basis van deze catch-all clausule (zie sectie 4.3).

Geen enkele vergunningsaanvraag voor de overdracht of export van producten voor tweërlei gebruik naar respectievelijk EU-lidstaten of landen waarvoor een CAV geldt, werd geweigerd door de Vlaamse overheid. Het betreft steeds aanvragen voor een individuele vergunning voor dual-use export naar India of Iran (zie tabel 8). De achterliggende motivatie voor deze geweigerde vergunningsaanvragen wordt niet meegedeeld in de maandrapporten van de Vlaamse overheid. In het verleden werd bij uitleg over geweigerde vergunningen naar Iran en India wel reeds verwezen op het risico van nucleaire proliferatie.

De geweigerde vergunningsaanvragen voor export naar India betreft materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a) en isostatische persen (CAT2 B204). Ook in 2010 werden exportvergunningen voor India geweigerd door de Vlaamse overheid.

Tabel 9: Overzicht van geweigerde individuele vergunning en voor export naar India, 2007-2011

Product	Vergunningen	Waarde
Materialen voor het beperken van de zichtbaarheid (CAT1 C101)	2 vergunningen in 2010	350.000,00
Materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1 C001.a)	4 vergunningen in 2011	300.254,10
Isostatische persen (CAT2 B204)	1 vergunning in 2011	300.000,00

De geweigerde export naar Iran betreft producten waarvan de export vergunningsplichtig is op basis van de bijkomende beperkende maatregelen ten aanzien van het land. Het gaat meer bepaald om een geweigerde vergunning voor de export van coldbox en/of coldbox-uitrusting (Verordening 961/2010); bepaalde types warmtewisselaars (Verordening 961/2010) en 'vrije' producten die geheel of gedeeltelijk kunnen worden aangewend voor de ontwikkeling, productie of gebruik van massavernietigingswapens (vergunningplichtig op basis van de catch-all clause (artikel 4) van Verordening 428/2009¹ (zie hoofdstuk 5).

De afgelopen jaren werden 14 vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 1,7 miljoen euro, geweigerd voor de export van dual-use producten naar Iran. Elf van deze weigeringen betreft de export van producten die opgelijst staan in bijlage I van Verordeningen 1334/2000 en 428/2009 of de export die vergunningsplichtig op basis van de catch-all clause van deze verordeningen (zie tabel 10). De drie overige weigeringen zijn het gevolg van de beperkende maatregelen ten aanzien van het land (zie tabel 11 in hoofdstuk 5).

¹ Artikel 4.1 stelt dat voor de uitvoer van producten voor tweërlei gebruik die niet op de lijst in bijlage I voorkomen, [...] een uitvoervergunning vereist [is] indien de exporteur door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waar hij is gevestigd, is meegedeeld dat de producten in kwestie geheel of gedeeltelijk bestemd zijn of kunnen zijn voor gebruik in verband met de ontwikkeling, de productie, de behandeling, het onderhoud, de opslag, de opsporing, de herkenning of de verspreiding van chemische, biologische of nucleaire wapens of andere nucleaire explosiemiddelen, of voor de ontwikkeling, de productie, het onderhoud of de opslag van raketten die dergelijke wapens naar hun doel kunnen voeren. Over welke producten het specifiek gaat in deze drie geweigerde vergunningen wordt niet meegedeeld in het betreffende verslag van de Vlaamse overheid.

Tabel 10: Overzicht van geweigerde individuele vergunningen (op basis van Verordeningen 1334/2000 en 428/2009) voor export naar Iran, 2007-2011

Product	Vergunningen	Waarde
Speciaal ontworpen of vervaardigde uitrusting voor fabriek speciaal ontworpen voor vervaardiging van splijtstofelementen voor kernreactoren (CAT0 B005)	1 vergunning in 2007	421.235,00
Röntgentomografiesystemen voor het driedimensionaal opsporen van gebreken (CAT1 B001.f.1)	1 vergunning in 2008	697.000,00
Catch-all clause	1 vergunning in 2007	64.600,00
Catch-all clause	1 vergunning in 2008	5.007,90
Catch-all clause	1 vergunning in 2009	108.000,00
Catch-all clause	3 vergunningen in 2010	43.851,40
Catch-all clause	3 vergunningen in 2011 ¹	123.089,40

¹ Een vergunning had betrekking op export naar V.A.E. maar met eindgebruik in Iran (zie tabel 8)

5 Beperkende maatregelen t.a.v. Iran (EG 423/2007 en EU 961/2010)

Vanuit de internationale gemeenschap werden de voorbije jaren verschillende sancties genomen tegen Iran uit vrees dat het land kernwapens wil ontwikkelen. Deze beperkende maatregelen hebben o.a. betrekking op investeringen, de overdracht van kapitaal, financiële diensten en de maritieme en luchtvaartsector. Verder werden ook een aantal uitvoer- en invoerbeperkingen opgelegd die betrekking hebben op militair materieel en producten voor tweërlei gebruik. Verordening **(EG) 423/2007** van de Raad van 19 april 2007 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van Iran verbood de export naar Iran van bepaalde producten¹ en stelde een vergunningsplicht in voor een reeks van andere producten en technologie.⁵ De vergunningen die op basis van EG 423/2007 werden uitgereikt in Vlaanderen hebben betrekking op de export van producten en/of technologie “die een bijdrage kunnen leveren tot de activiteiten van Iran met betrekking tot de verrijking of opwerking van uranium of met betrekking tot zwaar water, of tot de ontwikkeling van overbrengingssystemen voor nucleaire wapens, dan wel een bijdrage kunnen leveren tot de uitoefening van activiteiten in verband met andere punten waarover de Internationale Organisatie voor Atoomenergie (IAEA) haar bezorgdheid heeft uitgesproken of heeft verklaard dat er geen duidelijkheid bestaat”.⁶

In oktober 2010 werden de beperkende maatregelen ten aanzien van Iran nog verstrengd. In navolging van resolutie 1929 van de VN Veiligheidsraad, verving de Raad van de Europese Unie verordening 423/2007 door verordening **(EU) 961/2010** met daarin bijkomende beperkende maatregelen tegen Iran. Deze verordening heeft een directe werking in de EU-lidstaten en vervangt verordening 423/2007. Op basis van verordening 961/2010 is de directe en indirecte handel met Iran verboden voor alle dual-use producten en technologie die staan opgelijst in bijlage I van verordening 428/2009 (met uitzondering van CAT5) en de producten en technologie die staan opgelijst in bijlage II van verordening 961/2010. Bovendien wordt met Verordening 961/2010 een vergunningsplicht ingesteld voor de producten die staan opgelijst in bijlage IV van deze verordening. Het betreft meer bepaald producten en technologie die direct of indirect kunnen bijdragen tot:

- met verrijking, opwerking of zwaar water verband houdende activiteiten
- de ontwikkeling van systemen voor de overbrenging van kernwapens
- de uitoefening van activiteiten in verband met andere thema's waarover het IAEA haar bezorgdheid heeft uitgesproken of heeft verklaard dat er nog geen duidelijkheid bestaat

Ook het aanbieden van technische bijstand of tussenhandeldiensten voor producten uit bijlage I en bijlage IV van verordening 961/2010 is respectievelijk verboden en vergunningsplichtig.

---

¹ Waaronder alle goederen en technologie in de lijsten van de Groep van Nucleaire Exportlanden en het Missile Technology Control Regime

Op basis van Verordening 961/2010 werden in 2011 twee exporten geweigerd. Het betreft de export van producten voor materiaalbewerking (warmtewisselaars) en materiaal voor het vloeibaar maken van aardgas (coldbox of coldbox-uitrusting). Ook in 2010 werd op basis van Verordening 423/2007 een export van afdichtingen en pakkingen naar Iran geweigerd.

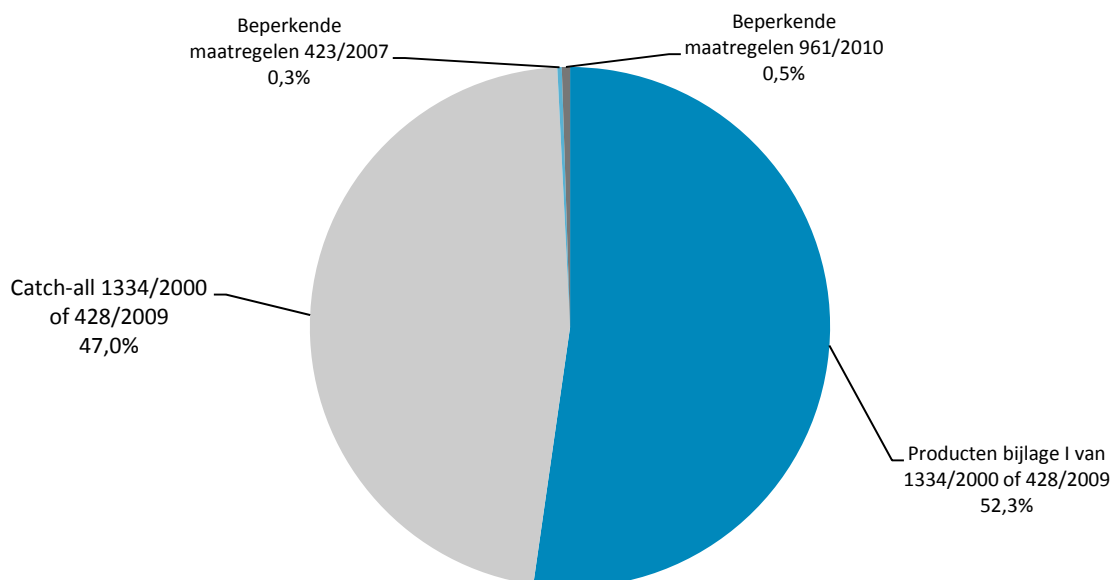
Tabel 11: Overzicht van geweigerde individuele vergunningen (op basis van Verordeningen 423/2007 en 961/2010) voor export naar Iran, 2007-2011

Product	Vergunningen	Waarde
Verordening 423/2007		
- Afdichtingen en pakkingen (Bijlage II, A1.003)	1 vergunning in 2010	92.209,16
Verordening 961/2010		
- Bepaalde warmtewisselaars of condensoren met warmte-uitwisseloppervlak (Verordening 961/2010, Bijlage IV, A2.009)	1 vergunning in 2011	145.294,70
- Cold box en coldbox-uitrusting niet gespecificeerd in 2A1 (Verordening 961/2010, Bijlage VI., 2.A.3)	1 vergunning in 2011	35.524,20

In 2011 werd ook één export goedgekeurd die vergunningsplichtig is op basis van de bijkomende beperkingen ten aanzien van Iran. Het betreft meer bepaald de export van bepaalde types warmtewisselaars (IV.A2.009) en bepaalde types ringvormige afdichtingen en pakkingen (IV.A1.003) die vergunningsplichtig is op basis van Verordening 961/2010. Deze vergunning heeft een waarde van 122.397,65 euro.

Vlaamse export van dual-use producten naar Iran was vóór het invoeren van de beperkende maatregelen in 2007 niet vanzelfsprekend. Zo ontstond begin 2006 veel controverse over de export van isostatische persen naar Iran ("EPSI-zaak") en werden een tijd lang verschillende exportdossiers niet afgehandeld.⁷ Vergunde export van dual-use producten naar Iran is echter niet zo uitzonderlijk. Sinds 2007 reikte de Vlaamse overheid 42 vergunningen uit voor de export van dual-use producten naar Iran. Deze export vindt nooit plaats op basis van een globale vergunning, maar altijd met individuele vergunningen en wordt dus aangevraagd voor specifieke transacties. De uitgereikte vergunningen hebben een gezamenlijke waarde van 24,6 miljoen euro. De meeste vergunningen werden uitgereikt voor de export van producten die staan opgelijst in bijlage I van Verordening 428/2009 (en voordien in Verordening 1334/2000), bijvoorbeeld onderdelen van chemische productieapparatuur, voorlopers van giftige chemische stoffen en plantpathogenen. Deze vergunde export had een waarde van 12,8 miljoen euro, maar is met de aanneming van Verordening 961/2010 niet langer mogelijk.

Figuur 2: Verdeling van waarde vergunde export naar Iran op basis van procedure

Naast de export van producten die staan opgelijst in bijlage I van Verordening 428/2009 werden de afgelopen jaren ook andere producten vergunningsplichtig gemaakt. Dit gebeurde ten eerste aan de hand van de catch-all clause van Verordeningen 1334/2000 en 428/2009. Deze vergunningen hebben betrekking op export ter waarde van 11,5 miljoen euro. Het is onbekend op welke producten deze vergunningen betrekking hebben. Ten tweede gebeurde dit ook op basis van hierboven besproken bijkomende beperkende maatregelen ten aanzien van Iran (Verordeningen 423/2007 en 961/2010). Het betreft zowel de export van een aantal materialen als van producten voor materiaalbewerking zoals bepaalde types van warmtebehandelingsovens en pompen. Deze vergunningen in kader van de bijkomende beperkende maatregelen hebben betrekking op een export ter waarde van 191.558 euro.

Tabel 12: Overzicht van goedgekeurde individuele vergunning voor export naar Iran, 2007-2011

Product	Vergunningen	Waarde
Verordeningen 1334/2000 en 428/2009		
- Smeermiddelen met als voornaamste bestanddeel fenyleen- of alkylfenyleenethers of thio-ethers (CAT1 C006.b.1)	1 vergunning in 2010	5.871,67
- Aromatische polyamidimiden (CAT1 C008.a.2)	1 vergunning in 2009	100,00
- Bacteriën (CAT1 C354.b)	1 vergunning in 2010	546,00
- Methyldiethanolamine (CAT1 C450.b.8)	7 vergunningen in 2008	10.496.960,00
- Methyldiethanolamine (CAT1 C450.b.8)	3 vergunningen in 2009 ⁱ	1.615.684,00
- Methyldiethanolamine (CAT1 C450.b.8)	1 vergunning in 2010	698.000,00
- Pompen voor chemische productieapparatuur (CAT2 B350.i)	1 vergunning in 2009	2.500,00
- Gyroscopen en hoekbewegingsensoren voor navigatie en vliegtuigelektronica (CAT7 A002)	2 vergunningen in 2009	10.850,00
- Catch-all volgens artikel 4	1 vergunning in 2007	32.309,51
- Catch-all volgens artikel 4	2 vergunningen in 2008	6.336.561,64
- Catch-all volgens artikel 4	1 vergunning in 2009	19.783,20
- Catch-all volgens artikel 4	4 vergunningen in 2010	5.143.061,40
- Catch-all volgens artikel 4	4 vergunningen in 2011	322.578,40
Verordening 423/2007		
- Afdichtingen en pakkingen (II.A1.003)	2 vergunningen in 2009 ⁱⁱ	5.175,27
- Afdichtingen en pakkingen van viton-fluorelastomeren (II.A1.003.e)	6 vergunningen in 2009	54.844,00
- Afdichtingen en pakkingen van ploytetrafluorethyleen (II.A1.003.f)	1 vergunning in 2008	564,24
- Afdichtingen en pakkingen van ploytetrafluorethyleen (II.A1.003.f)	1 vergunning in 2009	377,49
- Warmtebehandelingsovens geschikt voor werktemperaturen boven 400°C (II.A2.005)	1 vergunning in 2008	7.299,25
- Pompen geschikt voor corrosieve vloeistoffen (II.A2.010)	1 vergunning in 2010	900,00
Verordening 961/2010		
- Warmtewisselaars (IV.A2.009) en ringvormige afdichtingen en pakkingen (IV.A1.003)	1 vergunning in 2011	122.397,65

ⁱ Een vergunning had betrekking op export naar V.A.E. maar met eindgebruik in Iran (698.320 euro).

ⁱⁱ Een vergunning had betrekking op export naar V.A.E. maar met eindgebruik in Iran (2.300,33 euro)

6 Conclusies

Producten voor tweëerlei gebruik zijn niet speciaal voor militaire doeleinden ontwikkeld, maar kunnen eventueel wel een militaire toepassing hebben. De uitvoer van deze producten voor tweëerlei gebruik vanuit Vlaanderen is gereguleerd door de Europese verordening 428/2009, die rechtstreeks van toepassing is in de hele Europese Unie. Elke maand publiceert de Dienst Controle Strategische Goederen van de Vlaamse overheid een overzicht van de uitgereikte en geweigerde vergunningen voor de intracommunautaire overdracht en de export van producten voor tweëerlei gebruik. In dit rapport werden de vergunningen geanalyseerd die in 2011 werden uitgereikt en geweigerd.

1. De aard van de procedures maakt het moeilijk om kenmerken en evoluties te herkennen

Een eerste belangrijke vaststelling is dat het erg moeilijk is om kenmerken en evoluties op vlak van dual-use export te herkennen. Zo hebben we slechts een beperkt zicht op de intracommunautaire overdracht van dual-use producten naar EU-lidstaten aangezien voor de meeste van deze producten geen vergunning vereist is (vrij verkeer van goederen). Ook op de export van dual-use producten naar zeven specifieke landen (Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Zwitserland, en de Verenigde Staten) hebben we slechts een beperkt zicht aangezien voor de meeste van deze producten een communautaire algemene uitvoervergunning (CAV) geldt en voor de export ervan uit Vlaanderen geen vergunning moet worden aangevraagd. Terwijl we de handelsstromen van dual-use producten naar de EU en de zeven specifieke CAV-landen op basis van de gegevens van de Dienst Controle Strategische Goederen onderschatten, bestaat het gevaar dat we de export van deze producten naar de overige landen juist overschatten. Dit komt omdat deze export in belangrijke mate plaatsvindt aan de hand van globale vergunningen waarmee een Vlaamse exporteur een aantal vooraf bepaalde producten kan uitvoeren naar de landen die zijn opgenomen in de vergunning. De gegevens van de globale vergunningen hebben – nog meer dan individuele vergunningen – betrekking op potentiële export i.p.v. op specifieke transacties. De waarde van de globale vergunningen is een optelsom van maximumbedragen die beduidend hoger ligt dan de waarde van de daadwerkelijke export van dual-use producten met globale vergunningen. Deze verschillende factoren zorgen ervoor dat het niet mogelijk is een precieze verdeling te geven van de dual-use export naar aard en bestemming van de producten.

2. Het afgelopen jaar werden 138 individuele en 44 globale vergunningen uitgereikt

Gezien de verschillende procedures maken we een onderscheid in de vergunningen voor (1) intracommunautaire overdracht, (2) export naar de landen waarvoor een CAV geldt, (3) export naar de overige landen, en (4) export naar Iran die vergunningsplichtig is op basis van de beperkende maatregelen.

Intra-communautaire overdracht

De totale omvang van de overdracht van dual-use producten vanuit Vlaanderen is niet in te schatten op basis van de verleende vergunningen aangezien voor de overdracht van de meeste dual-use producten naar andere EU-lidstaten geen vergunning vereist is. In 2011 reikte de Vlaamse overheid

15 individuele vergunningen uit voor de export van nucleaire goederen (CAT0) – vooral splijtstoffen, maar ook onderdelen en uitrusting voor kernreactoren – en verrijkt lithium (CAT1). Deze vergunningen hebben betrekking op producten ter waarde van 55,6 miljoen euro. Verder werd ook een globale vergunning uitgereikt voor de export van materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1) ter waarde van 10 miljoen euro. Geen enkele vergunningsaanvraag voor intracommunautaire overdracht van dual-use producten werd geweigerd.

Export naar landen waarvoor een CAV geldt

Aangezien voor de export van de meeste dual-use producten naar Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, de Verenigde Staten en Zwitserland een CAV geldt, kunnen we ook voor de dual-use export naar deze zeven landen de totale omvang moeilijk inschatten. Voor de export waarvoor wel een specifieke Vlaamse vergunning vereist is, werden in 2011 21 vergunningen uitgereikt. Het betreft individuele vergunningen voor de export van nucleaire goederen (CAT0), speciale materialen (CAT1) en producten voor materiaalbewerking (CAT2). Deze vergunningen hebben betrekking op producten ter waarde van 7,2 miljoen euro. Geen enkele vergunningsaanvraag voor export naar deze zeven landen werd geweigerd.

Export naar de overige landen

Voor export van dual-use producten die staan opgelijst in bijlage I van Verordening 428/2009 naar de overige landen werden in 2011 97 individuele en 43 globale vergunningen uitgereikt.

De individuele vergunningen hebben vooral betrekking op de export van elektronica (CAT3), producten voor ruimtevaart en voortstuwing (CAT9), en speciale materialen en aanverwante apparatuur (CAT1). Met een gezamenlijke waarde van 149,6 miljoen euro ligt de waarde van de individueel vergunde export in 2011 beduidend hoger dan in voorgaande jaren. Dit betekent echter niet noodzakelijk een sterk toegenomen export van dual-use producten naar de overige landen gezien een groot deel van deze producten ook op basis van globale vergunningen wordt geëxporteerd vanuit Vlaanderen.

De 43 globale vergunningen die in 2011 werden uitgereikt in Vlaanderen hebben een gezamenlijke waarde van 471,8 miljoen euro. Daarmee ligt deze waarde in dezelfde grootteorde als in 2010. Het betreft hier echter niet de waarde van de daadwerkelijke dual-use export met globale vergunningen, maar de bovengrens van deze waarde (zie eerder). We kunnen verder vrij weinig verschillen tussen de individuele en globale vergunningen vaststellen in de aard van de producten (binnen de verschillende goederencategorieën) en de geografische ligging van de bestemmingslanden.

Individuele vergunningen werden in 2011 niet enkel uitgereikt voor de export van producten die staan opgelijst in bijlage I van Verordening 428/2009, maar ook voor producten die vergunningsplichtig zijn op basis van de beperkende maatregelen ten aanzien van Iran die werden uitgevaardigd door de Europese Unie (zie verder) en voor de export van producten waarvoor de Vlaamse overheid de Europese catch-all clausule van Verordening 428/2009 (artikel 4) inriep. Op basis van deze catch-all clausule werden het afgelopen jaar 4 vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 322.578 euro, uitgereikt voor de export naar Iran. De aard van de producten wordt niet meegedeeld in de verslagen van de Dienst Controle Strategische Goederen.

Vergunningsplichtige export naar Iran op basis van de beperkende maatregelen.

De afgelopen jaren werden – uit vrees dat het land kernwapens wil ontwikkelen – verschillende beperkende maatregelen ingesteld ten aanzien van handel met Iran. Aangezien de export van dual-use producten juist vergunningsplichtig is omwille van het mogelijk gebruik van deze producten voor de ontwikkeling van massavernietigingswapens is het logisch dat deze beperkende maatregelen ook betrekking hebben op de export van dual-use producten. Deze beperkende maatregelen komen tot uiting in verordeningen 423/2007 en 961/2010. Op basis van deze laatste verordening is de directe en indirecte handel met Iran verboden voor alle dual-use producten en technologie die opgelijst staan in bijlage I van verordening 428/2009 (met uitzondering van CAT5) en wordt een vergunningsplicht ingesteld voor de producten en technologie die staan opgelijst in bijlage II en bijlage IV van verordening 961/2010. Op basis van deze verordening werden het afgelopen jaar bij meerdere export een vergunningsplicht ingeroepen door de Vlaamse overheid. Twee exporten werd in 2011 geweigerd. Eén export (van bepaalde types warmtewisselaars en ringvormige afdichtingen en pakkingen ter waarde van 122.397, 65 euro) werd wel toegestaan.

Voorafgaand aan Verordening 961/2010 was de export van dual-use producten vanuit Vlaanderen naar Iran niet uitzonderlijk: sinds 2007 werden 42 vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 24,6 miljoen, uitgereikt voor de export van dual-use producten naar Iran. Deze vergunningen hebben zowel betrekking op producten die staan opgelijst in bijlage I van Verordening 428/2009 (en op die manier dus niet langer mogen worden uitgereikt) als op export die vergunningsplichtig is op basis van de catch-all clause en op basis van de beperkende maatregelen ten aanzien van Iran (Verordeningen 423/2007 en 961/2010).

3. Beperkt gamma van producten en beperkte groep van betrokken bedrijven

Ten derde kunnen we vaststellen dat de vergunningen voor intracommunautaire overdracht en export voor de meeste goederencategorieën betrekking hebben op een eerder beperkt gamma van producten. Binnen de goederencategorie van nucleaire goederen (CAT0) gaat het om natuurlijk/verarmd uranium, thorium, deuterium/zwaar water en speciale splijtstoffen; binnen de goederencategorie van materiaalbewerking (CAT2) gaat het om coördinatenmeetmachines, isostatische persen, onderdelen van chemische productieapparatuur, en beproevingsapparatuur en bijhorende programmatuur; binnen de goederencategorie van elektronica (CAT3) gaat het om geïntegreerde schakelingen, signaalanalyzers, hetero-epitaxiale materialen, *resists*, organische verbindingen, en technologie voor de ontwikkeling of productie van vergunningsplichtige elektronica; binnen de goederencategorie van informatiebeveiliging (CAT5) gaat het om symmetrische algoritmen voor cryptografische systemen en programmatuur voor informatiebeveiligingssystemen; binnen de goederencategorie van sensoren en lasers (CAT6) gaat het om *focal plane arrays*, beeldcamera's met *focal plane arrays* en verwante technologie; en binnen de goederencategorie van ruimtevaart en voorstuwing (CAT9) gaat het om onbemande luchtvaartuigen en bijhorende lanceerinrichtingen en programmatuur. Enkel bij de export van producten uit de goederencategorie speciale materialen en aanverwante apparatuur (CAT1) merken we een breder gamma aan producten.

Gezien het eerder beperkte gamma van producten wordt de Vlaamse dual-use export waarschijnlijk gerealiseerd door een relatief beperkte groep van bedrijven. Zicht op de omvang en aard van de dual-use bedrijven is, in tegenstelling tot de Vlaamse defensiegerelateerde industrie⁸, tot op heden echter nog niet voorhanden. Elk jaar worden ook een aantal (quasi-)identieke vergunningen uitgereikt, vooral bij globale vergunningen. Ter illustratie, zowel in 2010 als in 2011

werd een globale vergunning uitgereikt voor de export van symmetrische algoritmen voor cryptografische systemen en bijhorende programmatuur naar (met 1 uitzondering) dezelfde 72 bestemmingslanden. Een aantal bedrijven vraagt dus elk jaar standaard dezelfde globale vergunningen aan. Ondanks de vaststelling van een zekere stabiliteit op vlak van dual-use export, wijzen de vergunningen voor de export van onbemande luchtvaartuigen en verwante apparatuur en programmatuur in 2011 ook op de ontwikkeling van nieuwe dual-use activiteiten in Vlaanderen. Een continue opvolging van de activiteiten van de dual-use industrie is dan ook noodzakelijk om een gedegen exportcontrolebeleid te kunnen uitvoeren.

4. Toename in beperking van eindgebruikers bij globale vergunningen

In 2011 werden minder globale vergunningen voor de export van dual-use producten uitgereikt dan in 2010. Het gemiddeld aantal bestemmingslanden lag het afgelopen jaar (16,8 landen) wel beduidend hoger dan in de voorgaande jaren (ongeveer 11,5 landen). Dit heeft mogelijk belangrijke gevolgen voor de controle op het eindgebruik van de Vlaamse dual-use producten. Globale vergunningen hebben in tegenstelling tot individuele vergunningen namelijk geen betrekking op een welbepaalde individuele transactie, maar laten een Vlaamse exporteur in principe toe om een aantal vooraf bepaalde producten uit te voeren naar alle bestemmingen in alle landen die zijn opgenomen in de vergunning (op voorwaarde dat de waarde van de export binnen de waarde van de vergunning blijft). Het risico op ongewenst eindgebruik ligt hierdoor hoger bij globale vergunningen dan bij individuele vergunningen. Met het oog op het vermijden van ongewenst eindgebruik legt de Vlaamse overheid bij een aantal globale vergunningen steeds vaker een beperking op m.b.t. de mogelijke eindgebruikers in deze bestemmingslanden.

In 2011 werd bij 17 globale vergunningen een beperking m.b.t. eindgebruikers opgelegd. Deze beperkingen worden echter vooral opgelegd bij bepaald types van dual-use export: bij de export van materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven en aromatische polyamidimiden (doorgaans naar bestemmingslanden in het Verre Oosten) en van natriumcyanide (naar Afrikaanse bestemmingsplannen). De beperking m.b.t. de mogelijke eindgebruikers wordt enkel opgelegd bij export van producten uit de goederencategorie speciale materialen en aanverwante apparatuur (CAT1) en dus niet bij globale vergunningen voor export van bijvoorbeeld gevoelige nucleaire goederen (deuterium/zwaar water), onderdelen van chemische productieapparatuur (specifieke distillatie en/of absorptiekolommen) of beeldcamera's met *focal plane arrays*. Deze producten kunnen dus geëxporteerd worden naar alle gebruikers in de landen die opgelijst staan in de globale vergunning (vaak tientallen landen). Het is onduidelijk in hoeverre de Vlaamse overheid een effectieve controle uitvoert op het eindgebruik van deze met globale vergunningen geëxporteerde producten in het algemeen en van de naleving van haar opgelegde beperkingen in het bijzonder.

5. Hoogste waarde van geweigerde vergunningen

In 2011 werden 10 vergunningen voor de export van producten voor tweërlei gebruik geweigerd door de Vlaamse overheid. Met een gezamenlijke waarde van 904.162 euro is dit de hoogste waarde van geweigerde dual-use export sinds de start van de publicatie van de maandverslagen van de Dienst Controle Strategische Goederen in 2007. Vijf vergunningen hebben betrekking op de export van materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven en isostatische persen bestemd voor India. De overige vijf vergunningen hebben betrekking op dual-use export naar Iran. Het betreft tweemaal de export van producten die vergunningsplichtig zijn op basis van

Verordeningen 961/2010 en driemaal de export van 'vrije producten' op basis van de catch-all clause van Verordening 428/2009. Ook in het verleden werden al meerder exportvergunningen voor dual-use producten bestemd voor India en Iran geweigerd door de Vlaamse overheid.

Eindnoten

- ¹ Duquet, N., *Vlaamse Buitenlandse Wapenhandel 2011*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- ² <http://www.vlaanderen.be/wapenhandel>
- ³ Wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van en de bestrijding van illegale handel in wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, zoals laatst gewijzigd op 26 maart 2003.
- ⁴ Verordening 428/2009 van de Raad van 5 mei 2009 tot instelling van een communautaire regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweeterlei gebruik,
<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:134:0001:0269:NL:PDF>>
- ⁵ Verordening (EG) Nr. 423/2007 van de Raad van 19 april 2007 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van Iran.
<<http://www.febelfin.be/export/sites/default/febelfin/pdf/Embargos/Embargos002/Verord19.4.2007.pdf>>
- ⁶ Artikel 3.2 van Verordening (EG) Nr. 423/2007 van de Raad van 19 april 2007 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van Iran. <<http://www.febelfin.be/export/sites/default/febelfin/pdf/Embargos/Embargos002/Verord19.4.2007.pdf>>
- ⁷ Vanbrussel, E., Honderden exportdossiers zitten vast bij Moerman, *De Morgen*, 21 maart 2006.
- ⁸ Duquet, N., *Van Vlaamse makelij: Het eindgebruik van Vlaams militair materieel*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p.39-52.

COLOFON

Auteur:

Nils Duquet

Eindredactie:

Tomas Baum

Wies De Graeve

Drukwerk:

Drukkerij van het Vlaams Parlement

Drukkerij Artoos

Verantwoordelijke uitgever:

Tomas Baum, Leuvenseweg 86, 1000 Brussel

Brussel, 15 mei 2012

ISBN 9789078864493

Disclaimer

Hoewel door het Vlaams Vredesinstituut uiterste zorgvuldigheid werd betracht bij de redactie van dit document, kan het niet aansprakelijk worden geacht of gesteld voor mogelijke vergissingen of onvolledigheden. Tevens wordt geen enkele vorm van aansprakelijkheid aanvaard voor enig gebruik dat een lezer van dit document maakt.

Het Vlaams Vredesinstituut werd bij decreet opgericht door het Vlaams Parlement als onafhankelijk instituut voor vredesonderzoek. Het Vredesinstituut voert wetenschappelijk onderzoek uit, documenteert relevante informatiebronnen, en informeert en adviseert het Vlaams Parlement en het brede publiek inzake vredesvraagstukken.

Vlaams Vredesinstituut
Leuvenseweg 86
1000 Brussel
tel. +32 2 552 45 91

vredesinstituut@vlaamsparlement.be
www.vlaamsvredesinstituut.eu